

Jaarplan en begroting 2023

met Uitvoeringsplan 2023-2024

Versie voor mogelijkheid indienen zienswijzen voor gemeenteraden en AB-waterschappen

Conceptversie 3.2

Status/planning jaarplan 2023 RNOB	
~~17 februari 2022~~	~~Concept jaarplan in Dagelijks Bestuur (versie 1)~~
~~31 maart 2022~~	~~Concept jaarplan in portefeuillehoudersoverleggen op Regiodag (versie 2)~~
~~6 april 2022~~	~~Adviezen uit portefeuillehoudersoverleggen afwegen en vaststellen concept-jaarplan in DB (versie 3)~~
mei/juni 2022	Concept-jaarplan voorleggen aan gemeenteraden en AB-waterschappen voor zienswijzen (versie 3.2)
14 juli 2022	Ingekomen zienswijzen afwegen en definitieve vaststelling jaarplan in Dagelijks Bestuur
juli 2022	Toezending aan colleges, raden, AB- en DB-waterschappen

RNOB

Op volle kracht vooruit!

2023 is het eerste volledige kalenderjaar waarin we met de nieuwe raden en bestuurders op volle kracht vooruit gaan voor onze regio. Na een (her)nieuw(d)e kennismaking in 2022 zetten we samen de schouders onder de ambities die we met elkaar voor de regio hebben.

We gaan proberen de kansen te benutten die het Regeerakkoord biedt met de voortzetting van de Regio Deals en verschillende fondsen. We zoeken daarbij actiever de samenwerking met het bedrijfsleven en kennisinstellingen op. Want we willen een economisch sterke regio blijven, aantrekkelijk zijn voor bedrijven én talent behouden voor onze regio. Die samenwerking is zichtbaar in de Regio Deal projecten. En sinds 2022 zitten gemeenten aan tafel met ondernemers bij de regionale Ondernemerstafels.

Met de leden van colleges, gemeenteraden, algemeen bestuur en dagelijks bestuur waterschappen gaan we de Samenwerkingsagenda 'Richting 2030' herijken. Deze agenda loopt tot en met 2024, maar het is goed om deze te herijken op basis van de nieuwe coalitieakkoorden in de gemeenten. Grote wijzigingen worden overigens niet verwacht, tenzij actuele ontwikkelingen (zoals de oorlog in Oekraïne) nieuwe prioriteiten gaan stellen. Tegelijkertijd is het voor een gezonde toekomst van onze inwoners belangrijk om verder vooruit te kijken. Want in een globaliserende wereld is de regio steeds meer de schaal om complexe maatschappelijke, economische en ecologische opgaven integraal op te pakken. Ofwel: werken aan brede welvaart.

Onze samenwerking startte met 19 gemeenten en 2 waterschappen. Inmiddels zijn er door alle gemeentelijke herindelingen nu nog 11 gemeenten. Niet alleen gemeenten, maar ook onze samenwerking is daardoor steeds in beweging. Het is dit aanpassingsvermogen dat onze regio kenmerkt. Dat laten ook afgelopen de jaren zien waarin ons leven is beheerst door corona. We gaan niet bij de pakken neerzitten. Sterker nog: we sloten in 'coronatijd' zelfs een Regio Deal met het Rijk en voerden veel van onze programma's en projecten gewoon uit.

De verwachting is dat corona in 2023 minder impact op de uitvoering van onze agenda zal hebben. Meer ruimte en gelegenheid voor ontmoetingen en voor gezamenlijke activiteiten. Want dat is uiteindelijk hoe wij in onze regio het beste werken. Wij hopen iedereen in 2023 dan ook vaak te zien in onze geliefde regio.

Jack Mikkers,
Voorzitter RNOB

René Peerenboom,
Regiomanager RNOB

Inhoudsopgave

Op volle kracht vooruit! 2
Samenvatting 4
Context en opzet jaarplan 5
1. Vitale Leefomgeving 7
1.1. Klimaatadaptatie 7
1.2. Natuur en Landschap 7
1.3. Energietransitie 8
1.4. Transitie Landbouw 8
2. Duurzaam bereikbaar 10
2.1. Slimme en schone mobiliteit 10
2.2. Verkeersveiligheid 10
2.3. Robuuste infrastructuur 11
3. Aantrekkelijk vestigen 12
3.1. Vestigingslocaties 12
3.2. Innovaties en bedrijvigheid 12
3.3. Experimenteerruimte 13
4. Behoud van talent 14
4.1. Blijfklimaat 14
4.2. Wonen 14
5. Een sterk verhaal 16
6. Samenwerking 17
6.1. Bestuurlijke samenwerking 17
6.2. (Inter)regionale samenwerking 17
6.4. Internationale samenwerking 19
7. Communicatie en organisatie 21
7.1. Communicatie 21
7.2. Financieel beheer, personeel en huisvesting 21
8. Begroting 2023 23
8.1. Inkomsten 23
8.2. Uitgaven 24
Bijlage 1 Samenhang opgaven en programma's 25
Bijlage 2 Uitvoeringsplan 2023-2024 27

Samenvatting

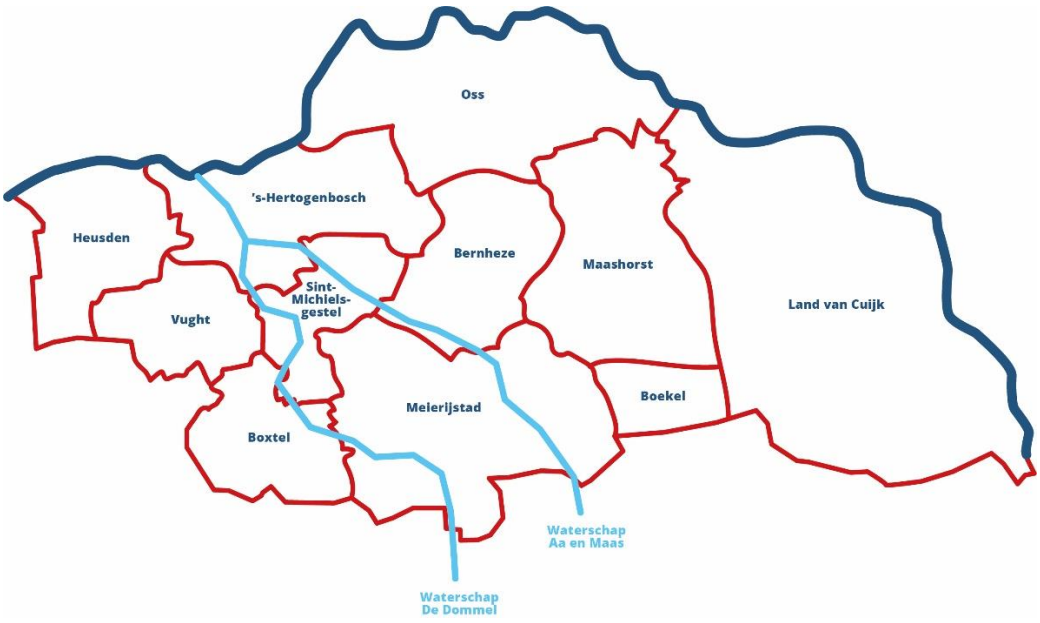
2023 is het eerste volledige kalenderjaar waarin we met de nieuwe raden en bestuurders op volle kracht vooruit gaan voor onze regio. Na een (her)nieuw(d)e kennismaking in 2022 zetten we samen de schouders onder de ambities die we met elkaar voor de regio hebben. Daar hoort de herijking van de samenwerkingsagenda bij. Ook het Regeerakkoord biedt ons veel kansen.

De volgende uitgangspunten zijn gehanteerd voor dit jaarplan:

- De opgaven uit de Samenwerkingsagenda 'Richting 2030' zijn leidend.
- Het jaarplan is gebaseerd op het Uitvoeringsplan 2023-2024, welke als bijlage is opgenomen.
- Het jaarplan is op hoofdlijnen. De uitwerking vindt in de tweede helft van dit jaar plaats in werkplannen. De betreffende portefeuillehoudersoverleggen stellen de werkplannen vast. Daarna worden deze werkplannen ter informatie aan de gemeenteraden en waterschaps-besturen voorgelegd.
- De begroting blijft binnen de gestelde financiële kaders; er is geen extra bijdrage nodig.

In het jaarplan wordt voor elk programma het strategisch doel voor 2030 en de rol van de regio uit de Samenwerkingsagenda aangegeven en hoe deze vertaald zijn in een nieuw Uitvoeringsplan 2023-2024. Voor 2023 zijn hierbij de belangrijkste concrete activiteiten genoemd.

RNOB beheert de middelen uit de Regiorekening, totaal ruim € 3,0 miljoen. De begroting is sluitend.

Per 1-1-2022 bestaat RNOB uit 11 gemeenten en 2 waterschappen.

Context en opzet jaarplan

Context

In dit jaarplan is nog geen rekening gehouden met de manier waarop RNOB gebruik kan gaan maken van de mogelijkheden die het nieuwe regeerakkoord van het nieuwe kabinet biedt om onderdelen van onze programma's van dekking te voorzien. Tijdens het opstellen van dit jaarplan was daar nog onvoldoende duidelijkheid over. De verwachting is dat op veel onderdelen de verdeling van middelen niet via gemeentefonds zal gaan, maar via separate fondsen zoals klimaatfonds, stikstoffonds of nationaal groeifonds. Dat betekent dat de verdeling van fondsen hoogstwaarschijnlijk via provincies zal verlopen en dat de regio's hiervoor primair overlegpartner zullen worden voor de provincies. Zoals nu ook de huidige stikstofmiddelen voor herstel van de natuur (GGA) worden verdeeld. De consequenties hiervan zijn (nog) niet in dit jaarplan verwerkt. Zodra daar meer over bekend is zal dat door vertaald worden naar de werkplannen. De inzet van RNOB op die fondsen bepaalt ook de inzet van gemeenten en waterschappen op die fondsen en andersom. Dat zijn communicerende vaten.

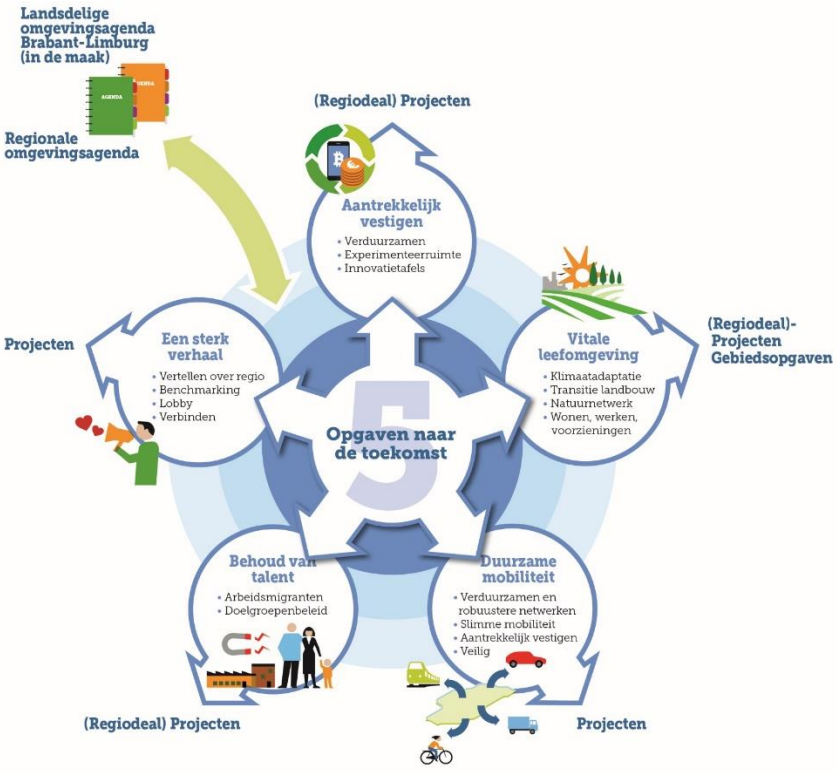
In dit jaarplan is ook nog geen rekening gehouden met de gemeenteraadsverkiezingen in 2022 en de mogelijke gevolgen van de nieuwe gemeentelijke coalitieakkoorden voor de regionale samenwerkingsagenda. Om die reden en omdat we halverwege de regionale convenantsperiode zijn, zal er in 2022 een herijking van de Samenwerkingsagenda plaatsvinden. Daarin zullen ook mogelijke consequenties van het nieuwe regeerakkoord van het kabinet in worden meegenomen. Eventueel worden ook nieuwe prioriteiten door actuele ontwikkelingen (zoals de oorlog in Oekraïne) hierbij betrokken.

Opzet

Het jaarplan 2023 is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- Samenwerkingsagenda is leidend
  De opgaven uit de Samenwerkingsagenda 'Richting 2030' zijn leidend voor de jaarplannen. Deze richt zich op mobiliteit en ruimte, leefomgeving en vestigingsklimaat. De ambitie is een slimme, veerkrachtige regio, op weg naar een circulaire economie. Een regio waarin ruimte blijft om te pionieren. Waarin hard wordt gewerkt en het leven nog steeds goed is.

  Een regio waarin ook stad en platteland met elkaar in balans zijn, waar we elkaar waarderen en elkaar ook nodig hebben. Een regio met sterke steden met een menselijke maat en een leefbaar platteland dat aan de basis staat van een duurzame, slimme en maatschappelijk houdbare voedselproductie. Omgaan met én inspelen op veranderingen vormen dus de rode draad in deze Samenwerkingsagenda. De oorlog in Oekraïne kan invloed hebben op de opgaven van de regio. We zijn daar alert op. In de werkplannen van 2023 zullen deze maatregelen ingebed worden.

Samenhang opgaven-programma's-projecten-gebiedsopgaven.

Deze Samenwerkingsagenda is in 2020 door alle gemeenteraden en AB-waterschappen vastgesteld.

- Voor een goede uitvoering is de Samenwerkingsagenda uitgewerkt in het Uitvoeringsplan 1.0 2021-2022. Deze was de basis voor het jaarplan 2022 en de specifieke activiteiten voor 2022. Die insteek hebben we nu ook gekozen: op basis van een uitvoeringsplan komen tot een jaarplan. Omdat het Uitvoeringsplan 2021-2022 niet over 2023 en 2024 gaat, hebben we eerst het uitvoeringsplan geactualiseerd naar de komende twee jaren. Dit uitvoeringsplan is opgenomen in bijlage 2. Voor elke (deel)opgaven benoemen we de concrete actie, beoogd resultaat, beoogd effect, rol van RNOB, waarmee de opgave relatie heeft en de activiteiten voor 2023.

- Op hoofdlijnen
  Net als voorgaande jaren is dit jaarplan op hoofdlijnen. De verdieping van het jaarplan vindt plaats in de tweede helft van 2022, met aparte werkplannen voor de programma's. De betreffende portefeuillehoudersoverleggen stellen de werkplannen vast. Daarna worden deze werkplannen ter informatie aan de gemeenteraden en waterschapsbesturen voorgelegd.

- Binnen financiële kaders
  De begroting in dit jaarplan blijft binnen de vastgestelde financiële kaders. We vragen geen extra bijdrage.

1. Vitale Leefomgeving

De opgave ‘vitale leefomgeving’ bevat de volgende deelopgaven:

1. Klimaatadaptatie
2. Natuur en Landschap
3. Energietransitie
4. Transitie landbouw

Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Duurzame Leefomgeving. De opgave vitale leefomgeving gaat ook over sterke steden en de onderdelen daarvan worden beschreven in hoofdstuk 3 en 4.

1.1. Klimaatadaptatie

a. Klimaatbestendig wonen en werken in 2030

Het klimaat verandert. Wereldwijd. De gevolgen hiervan zien we ook in onze regio. We hebben te maken met steeds extremere weersverschijnselen, wateroverlast maar ook dalende waterstanden van rivieren en in natuurgebieden. Op hoge en droge (zand)gronden dreigt daardoor een tekort aan water voor de landbouw.

Voor een goede toekomst voor inwoners en bedrijven in onze regio, richten we onze samenleving in op het veranderende klimaat. Dat heet ‘klimaatadaptatie’. Want de gevolgen van klimaatverandering zijn niet allemaal te voorkomen. Wel kunnen we ze zoveel mogelijk beperken.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Vervolg verduurzamen bedrijventerreinen met opgave ‘Vestigingslocaties’.
- Starten met het project Groene gezondheid, aanpassingen in de leefomgeving om de effecten van klimaatverandering op de gezondheid en het leefklimaat te verminderen.
- Uitwerken van risicodialogen naar een uitvoeringsprogramma voor 5 jaar, met koppelkansen als energietransitie, bos- en natuurontwikkeling, aanleg en reconstructie van wegen, etc.
- Ontwikkelen handboekje voor gebiedsaanpak.
- Verkennen mogelijkheden pilots klimaatadaptieve landbouw in samenwerking met ‘Transitie landbouw’.

De volledige uitwerking staat op blz. 29 (UP 2023-2024).

1.2. Natuur en Landschap

a. Een robuust natuurnetwerk in de regio

Toenemende bedrijvigheid, veranderingen op gebied van mobiliteit en wonen, de energietransitie en de transitie van de landbouw hebben impact op ons landschap en natuurlijke omgeving. Een veerkrachtige leefomgeving vraagt om een goed evenwicht tussen samenleving en natuur.

Om dat te realiseren, werken we een stevig en robuust natuurnetwerk met natuurkernen, zoals bossen en nationale parken, natuurontwikkelingsgebieden én de verbindingen daar tussen; de “Ecologische Verbindingszones’. Zo houdt ons landschap zijn waarde, ook als vrijetijdsvoorziening en als onderdeel van aantrekkelijk vestigingsklimaat.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Inventarisatie realisatie en inrichting Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natuurnetwerk Brabant (NNB).
- Actualiseren programma Groenblauwe netwerk uit 2016 en verbinden aan andere ruimtelijke processen zoals transitie landbouw; actualiseren overzicht status GGA groenblauw processen (in kader van provinciale stikstofaanpak) in de regio.

De volledige uitwerking staat op blz. 30 (UP 2023-2024).

1.3. Energietransitie

a. Klimaatneutraal in 2050

Het rijk heeft bepaald dat de energievoorziening in 2050 bijna volledig duurzaam moet zijn opgewekt. Hiermee geeft ons land invulling aan de afspraken over het minder uitstoten van CO2 in het Klimaatakkoord van Parijs. Om dit te realiseren is ons land opgedeeld in 30 energieregio's, waaronder Noordoost-Brabant.

Elke regio beschrijft in een Regionale Energiestrategie (RES) haar eigen keuzes voor de opwekking en opslag van elektriciteit en warmte uit duurzame bronnen. De eerste stap is om in 2030 49% minder CO2 uit te stoten. RNOB biedt het platform voor de bestuurders van alle betrokken RES-partijen voor nadere afstemming hierover. De feitelijke uitvoering ligt bij de RES-organisatie, waaronder een stuurgroep bestaande uit provincie, gemeenten, waterschappen en een netbeheerder.

b. Wat willen we doen in 2023?

- RNOB biedt een overlegtafel voor afstemming binnen de regio.

De volledige uitwerking staat op blz. 31 (UP 2023-2024).

1.4. Transitie Landbouw

a. Toekomstbestendige landbouw in een vitaal buitengebied

Landbouw is van oudsher een belangrijke economische motor voor Noordoost-Brabant. Als primaire sector in de agrifood keten brengt landbouw voedsel, werk en welvaart. Maar de manier waarop we voedsel produceren legt ook een druk op de leefomgeving en de gezondheid van mens en dier. En dat moet anders.

Gemeenten en waterschappen werken samen met bedrijfsleven en kennisinstellingen aan vernieuwende, duurzame en omgevingsvriendelijke landbouwsystemen. Die bijdragen aan een vitaal buitengebied en met nieuwe verdienmodellen voor agrarische ondernemers. Deze transitie van de landbouw doen we samen met omliggende regio’s, provincie en rijk.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Actualiseren en uitvoeren Koersnota Transitie Landbouw met daarin vooral een regionaal uitvoeringsprogramma op basis van Beleidskader Landbouw en Voedsel van PNB. Belangrijk onderdeel hiervan wordt een op maatwerk samengesteld expertteam dat ondersteunt in de transitieopgave in de agrofoodketen. De transitiemogelijkheden worden gekoppeld aan bepaalde gebiedstypologieën en andere ruimtevragers.
- Ontwikkelen van een “proefstal” kringloopveeteelt in lijn met AgroProeftuin de Peel (experimenteerruimte).
- Uitvoering geven aan uitvoeringsagenda mest. Verkennen mogelijkheden pilots klimaatadaptieve landbouw in samenwerking met ‘Klimaatadaptatie’.
- Continuering van de ingeslagen weg Schone Lucht Akkoord (SLA):
    - Evaluatie en doorrekening van de gezondheidswinst. Dit wordt gebaseerd op de maatregelen die de regiogemeenten tot dan toe hebben uitgevoerd.
    - Vanuit de regio gebeurt al veel in kader van duurzame mobiliteit; dat draagt direct bij aan schone lucht. Zie hoofdstuk 2 ‘Duurzaam bereikbaar.’
    - Verdere inzet van ODBN op het gebied van (scherp) vergunnen en toezicht van luchtemissies.

De volledige uitwerking staat op blz. 31 (UP 2023-2024).

2. Duurzaam bereikbaar

De opgave ‘duurzaam bereikbaar’ bevat de volgende deelopgaven:

1. Slimme en schone mobiliteit
2. Verkeersveiligheid
3. Robuuste infrastructuur

Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Ruimte, Mobiliteit en Wonen.

2.1. Slimme en schone mobiliteit

a. Datagedreven en zonder uitstoot de regio door

De toename van het aantal inwoners en bedrijven, hoeveelheid logistiek en verstedelijking leidt tot meer bewegingen van mensen, producten en diensten in, van en naar onze regio. Duurzame mobiliteit is dé oplossing om mensen, producten en diensten letterlijk in goede banen te leiden.

Samen met het rijk, de provincies Noord-Brabant en Limburg, omliggende regio’s, politie en andere belanghebbende organisaties pakken we knelpunten op de weg, het water en het spoor duurzaam aan. We zorgen voor een hoogwaardig openbaar vervoersnetwerk en slimme verbindingen via mobiliteitshubs. Data en slimme technologieën spelen hierbij een prominente rol. Slimme en schone mobiliteit is cruciaal voor de economische ontwikkeling en een aantrekkelijk woon- en leefklimaat in de regio.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Verduurzamen van de vitale referentielocaties.
- Uitvoeren van het Regionaal Mobiliteitsprogramma.
- Het opstellen en uitvoeren van een werkpakket SmartwayZ.NL.

De volledige uitwerking staat op blz. 34 (UP 2023-2024).

2.2. Verkeersveiligheid

a. Nul verkeersslachtoffers in 2030

Het wordt steeds drukker op onze wegen. Niet alleen van en naar Noordoost-Brabant maar ook binnen de regio. Met de toenemende verkeerdrukte wordt de kans op ongelukken groter. Naast een goede bereikbaarheid is het vooral belangrijk dat het veilig is om de weg op te gaan.

De oplossing daarvoor ligt niet alleen in een goede infrastructuur met veilige wegen en fietspaden. Ook het gedrag van iedereen die aan het verkeer deelneemt, speelt hierin een belangrijke rol. Mobiel bellen op de fiets of in de auto bijvoorbeeld heeft tot meer ongelukken geleid. Onze regionale aanpak sluit aan bij in het landelijke Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 en het Brabantse Verkeersveiligheidsplan. De ambitie? Nul verkeersslachtoffers.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Uitvoering geven aan programma veilige mobiliteit uit het regionaal mobiliteitsprogramma.
- Invullen van het ambtelijke kernteam en bestuurlijke kopgroep met ambassadeurs.

De volledige uitwerking staat op blz. 37 (UP 2023-2024).

2.3. Robuuste infrastructuur

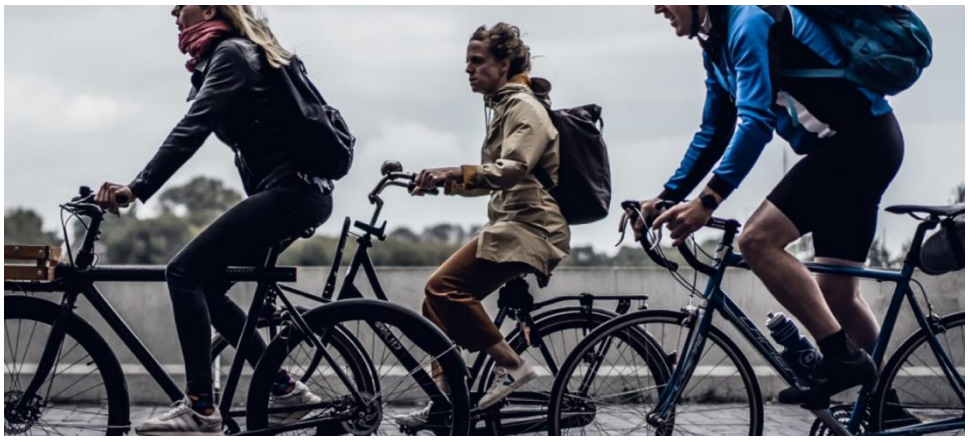
a. Optimaal verbinden via weg, water en spoor

Een goede bereikbaarheid van de regio is van groot belang voor economische groei en een goed woon- en werkklimaat. Om Noordoost-Brabant optimaal te verbinden met de andere sterke economische regio's in binnen- en buitenland, werken we aan een stevig netwerk van hoofdwegen in en rond de regio. Slimme technologieën zorgen daarbij voor een goede doorstroom. Knelpunten lossen we op en we bouwen een fijnmazig, hoogwaardig openbaar vervoersnetwerk dat aansluit bij de regionale mobiliteitshubs.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Uitvoering geven aan programma gedeelde mobiliteit samen met provincie en regiotaxi-organisaties.
- Verbinding leggen tussen diverse programma's en netwerken:
    - Uitbouw station 's-Hertogenbosch.
    - Uitwerking van het Klimaatakkoord mobiliteit: lokale zero-emissiezones.
    - Uitwerking van het Klimaatakkoord mobiliteit: realiseren van voldoende laadpaalinfra-structuur.

De volledige uitwerking staat op blz. 38 (UP 2023-2024).

3. Aantrekkelijk vestigen

De opgave ‘aantrekkelijk vestigen’ bevat de volgende deelopgaven:

1. Vestigingslocaties
2. Innovaties en bedrijvigheid
3. Experimenteerruimte

Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Economie.

3.1. Vestigingslocaties

a. Aantrekkelijk vestigen voor bedrijven

Bedrijven brengen werk en economische groei. Voor een goede toekomst van onze regio is het belangrijk om bedrijven de best passende locaties te kunnen bieden. Een vestigingslocatie die duurzaam en toekomstbestendig is ingericht en goed bereikbaar. Met toegang tot kennis, kapitaal en personeel en de juiste voorzieningen in de buurt.

In Noordoost-Brabant willen we de start en groei van ondernemingen faciliteren en ruimte houden voor nieuwe bedrijven. Daarom afstemmen we vraag en aanbod op het gebied van kantoren, detailhandel en bedrijventerreinen regionaal met elkaar af. Hiermee stimuleren we tegelijkertijd innovatie. Niet alleen innovatie door de bedrijven zelf maar ook bijvoorbeeld bij de aanleg van nieuwe bedrijventerreinen.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Regionale aanpak van de realisatie van duurzame, klimaat adaptieve en circulaire bedrijven en bedrijventerreinen in de regio Noordoost-Brabant in samenwerking met ‘Klimaatadaptatie’.
- De resultaten uit de herijking van de afsprakenkader vraaggericht ontwikkelen uitrollen in de optimalisatie van het 1-loket.

De volledige uitwerking staat op blz. 40 (UP 2023-2024).

3.2. Innovaties en bedrijvigheid

a. Een sterk ondernemers- en innovatieklimaat

Om de economie in onze regio te stimuleren, is het noodzakelijk om te blijven investeren in een uitstekend vestigings- en ondernemersklimaat. Door te zorgen voor passende vestigingslocaties en door toegang te bieden tot kennis, kapitaal en personeel leggen we samen met bedrijven en onderwijsinstellingen de basis voor duurzame ontwikkeling, verantwoorde groei en een groot innovatievermogen van het bedrijfsleven. Als samenwerkende overheden zorgen we voor de (ruimtelijke) randvoorwaarden die een sterke bedrijvigheid en innovatie in onze regio mogelijk maken.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Continueren van het organiseren van innovatietafels voor MKB.

- Ondersteunen van innovatie bij MKB door de uitvoering van de provinciale ‘Impulsregeling’ en de regionale subsidie- en bijdrageregeling Kringlooplandbouw Noordoost Brabant binnen AgroProeftuin de Peel.

De volledige uitwerking staat op blz. 41 (UP 2023-2024).

3.3. Experimenteerruimte

a. Pionieren en innoveren in agrifood

In Noordoost-Brabant is de agrifood sector van oudsher een van de belangrijkste economische pijlers die ook zorgt ook voor werk en bedrijvigheid in andere sterke sectoren. Het maken én eten van voedsel moet echter meer in balans met natuur en omgeving. De agrifood sector schakelt daarom om van ‘meer’ naar ‘beter’.

Als samenwerkende overheden zorgen we voor (ruimtelijke) randvoorwaarden om nieuwe en duurzamere manieren van voedsel produceren en consumeren te ontwikkelen. Experimenteerruimte in de vorm van bijvoorbeeld proefvelden, tijdelijke ontheffing van wetgeving of fysieke test- en ontwikkellocaties om innovatieve ideeën in praktijk te kunnen brengen.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Samen met AgriFood Capital inzetten op koppelingen agrifood - hightech - data - beleid.
- AgriFood Capital verbinden aan de concrete transitieopgave in het ‘veld’ (agrariërs en andere spelers in de agrofoodketen).
- Het inzetten op andere experimenteeromgevingen als AgroProeftuin de Peel, zoals het Circular Food Centre in Veghel en GreenTech Park Brabant in Boxtel.
- We breiden experimenteerruimtes uit, zoals De Grasso in ’s-Hertogenbosch en de Verspillingsfabriek in Veghel.
- Via het programma Voeding & Gezondheid worden relevante goede voorbeelden ontwikkeld en aangeleverd voor de samenwerking in FoodNL.

De volledige uitwerking staat op blz. 42 (UP 2023-2024).

4. Behoud van talent

De opgave ‘behoud van talent’ bevat de volgende deelopgaven:

1. Blijfklimaat
2. Wonen

Deze deelopgaven worden opgepakt in het portefeuillehoudersoverleg Ruimte, Mobiliteit en Wonen.

4.1. Blijfklimaat

a. Behoud van talent voor onze regio

Boeien en binden van talenten voor Noordoost-Brabant. Dat vraagt om een aantrekkelijk blijfklimaat met betaalbare woningen, fijne voorzieningen en voldoende banen voor onze inwoners. We zetten vooral in op jongeren en jonge gezinnen die we graag willen behouden voor onze regio. Dat geldt ook voor internationale werknemers.

Om dit te realiseren, trekken we samen op met belanghebbende partijen zoals ondernemers, werkgeversorganisaties en onderwijs- en kennisinstellingen. Een goed blijfklimaat is van groot belang voor de leefbaarheid, economische ontwikkeling en een gezonde toekomst voor onze regio.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Concrete verbinding maken tussen arbeidsmarktbeleid en wonen. Het idee is om te starten met een concreet experiment om te gaan bouwen voor specifieke doelgroepen aan werknemers waar behoefte aan is. Gedacht wordt aan een experiment in het Land van Cuijk of Meierijstad.
- Tweede fase ingaan van de uitwerking Nationale Omgevingsagenda Brabant-Limburg waaruit financiële en capacitaire toezegging volgt. Het Rijk is trekker van deze agenda, waarbij de regio partner is. Met het nieuwe kabinet is het nog niet zeker of dit instrument ook blijft.
- Een aantrekkelijke regio vraagt om een goede balans tussen stad en land en integrale afweging van ruimtevragers. Met het verstedelijkingsakkoord voor de regio 's-Hertogenbosch trekt het Rijk de woningbouwvraag naar voren. Dat maakt het eens te meer noodzakelijk voor de gehele regio, alle ruimtevragers integraal tegen elkaar af te wegen en de juiste keuzes te maken. Daarom in 2022 een start van de actualisering van de Regionale Omgevingskoers. Afronding is voorzien in 2023.

De volledige uitwerking staat op blz. 44 (UP 2023-2024).

4.2. Wonen

a. Een fijn woonklimaat

Er wonen steeds meer mensen in onze regio. De samenstelling van de bevolking verandert als gevolg van vergrijzing en steeds kleinere gezinnen. Door een tekort aan betaalbare en gemiddeld geprijsde koop- en huurwoningen komen vooral starters moeilijk aan een eigen huis.

Met betaalbare woningen op de juiste plek, goede voorzieningen en een groot aanbod van banen, willen we Noordoost-Brabant aantrekkelijk houden om in te wonen en werken; vooral voor jongeren, jonge gezinnen en arbeidsmigranten. Samen met de provincie Noord-Brabant stellen de gemeenten periodiek een regionale woonagenda op. Op deze manier willen we het woningaanbod de komende jaren beter laten aansluiten op de behoefte in onze regio.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Onder voorbehoud van besluit over positie van wonen in de regio (2022) wonen als regionale opgave nadrukkelijker betrekken op de programma's 'Ruimte,' 'Mobiliteit' en 'Economie.'
- Regulier ambtelijk (sub)regionaal woonoverleg consolideren en uitbouwen.
- Gezamenlijk en proactief optrekken als regio richting provincie en Rijk.

De volledige uitwerking staat op blz. 46 (UP 2023-2024).

5. Een sterk verhaal

a. Vertellen over de trots en kracht van de regio

Noordoost-Brabant is de 6e (van de 40) economische regio van Nederland. Ook op brede welvaart scoort onze regio goed. Het is een regio van doeners, durvers en dromers die door samen te werken steeds voor vernieuwing zorgen op economisch gebied, op onderwijsgebied en op woongebied. Maar niet veel mensen weten dat en daarmee is onze regio ‘het best bewaarde geheim’.

We willen het positieve verhaal over Noordoost-Brabant én onze trots uitdragen. Met de kernboodschap van Noordoost-Brabant als basis voor onze lobby- en PR, PA en communicatie-activiteiten. Zo boeien en binden we talenten aan onze regio en maken we nóg meer ruimte voor innovatie en bestaande en nieuwe bedrijvigheid.

b. Wat willen we doen in 2023?

- Opstellen strategieagenda/werkplan public affairs door ambtelijke werkgroep strategie.
- Bestuurlijk Kernteam Lobby instellen en Bestuurlijke trekkers benoemen per lobbydossier.
- Gezamenlijke inzet met PNB, BOM en Brabantse regio’s op belangrijkste transitiedossiers en Wonen/bouwen.
- BRE onderzoek: betrekken maatschappelijk regionaal ecosysteem bij RNOB.
- Ontwikkelen Monitor ‘Staat van de Regio’.
- In 2023 samen met BOM en PNB vooral programmatische samenwerkingsmogelijkheden met de andere Brabantse regio’s/3H’s verkennen.

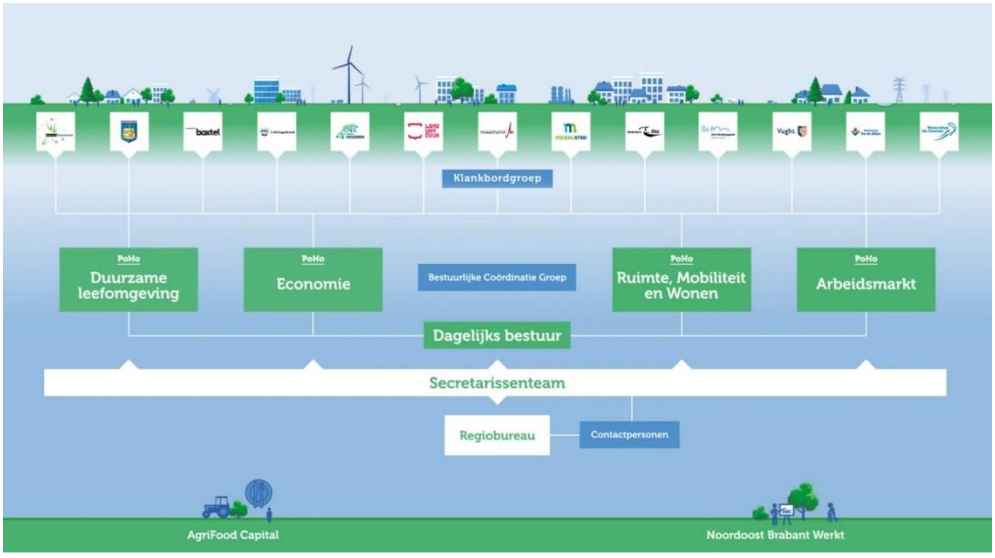
De volledige uitwerking staat op blz. 47 (UP 2023-2024).

6. Samenwerking

6.1. Bestuurlijke samenwerking

Wát we doen, hebben we vastgelegd in de Samenwerkingsagenda ‘Richting 2030’. Hoe we het doen, hebben we vastgelegd in een Samenwerkingsconvenant. In onze samenwerking hebben we samen onze spelregels bepaald. In een kort animatiefilmpje is de organisatie van de samenwerking toegelicht.

Organisatie samenwerking in RNOB.

6.2. (Inter)regionale samenwerking

De Samenwerkingsagenda was voorzien van een Uitvoeringsplan 1.0. (UP 2020-2021). In bijlage 2 is het Uitvoeringsplan 2023-2024 opgenomen. Dit is de basis voor het jaarplan 2023. Hiermee ontstaat een instrument om beter regie te voeren op regionale programmatische opgaven en de verbinding met gemeentelijke opgaven en opgaven bij de waterschappen. Hier ligt een kans voor efficiencywinst. Het UP wordt nog voorzien van een regionale monitoring. Zowel het instrument van het UP als de monitoring wordt in 2022 verder verfijnd en aangevuld. Zoals bekend is het immers een ‘groeimodel’.

Op basis van een herijking van de regionale samenwerkingsagenda in 2022 kunnen er aanpassingen gedaan worden in de hoofdopgaven. Als dat het geval is, zal dat ook door vertaald worden naar de werkplannen. Zoals eerder geduid kan ook het nieuwe regeerakkoord van het nieuwe kabinet nog leiden tot aanpassingen in programma’s en inzet in Jaarplan en UP. Een eerste scan van het regeerakkoord levert op dat er vooral kansen liggen op voor de regionale samenwerking belangrijke dossiers zoals de transitie van het landelijk gebied en de landbouw, klimaat en water, de energietransitie en de Woon- en Bouwagenda. De vraag of we die kansen pakken en in welke mate is tijdens het opstellen van dit jaarplan nog niet beantwoord, want dat vraagt om bundeling en coördinatie van bestuurlijke en ambtelijke capaciteit vanuit de regionale partners.

In 2022 brengen we een nieuwe monitor uit: ‘Staat van de Regio’ zodat we tot een brede (welvaarts)monitor komen. De huidige AgriFood Capital-monitor wordt hierin opgenomen. Het komen tot een goede monitor is nadrukkelijk een groeimodel, met een publieksvriendelijk karakter. De monitor wordt de basis voor verantwoording in de jaarverslagen van RNOB op onze Samenwerkingsagenda. De Klankbordgroep Raadsleden is hierbij betrokken.

Tijdens het opstellen van dit jaarplan heeft er nog geen besluitvorming plaatsgevonden over de aanbevelingen van BRE-onderzoek (Bestuurlijk Regionale Ecosystemen) van Berenschot/RuG. Deze aanbevelingen worden betrokken bij de bespreking hoe verder te gaan met de uitvoeringskracht van de regionale samenwerking in de nieuwe raadsperiode.

6.3. Nationale samenwerking

RNOB zoekt actief de samenwerking met andere partijen. Natuurlijk in de eerste plaats met de afzonderlijke deelnemers in ons samenwerkingsconvenant. Een belangrijke samenwerkingspartner is de provincie Noord-Brabant. In 2022 trekken we op een aantal opgaven voor onze regio meer als één overheid op. Dat doen we op basis van de in 2021 vastgestelde Regionale Omgevingsagenda waarin provincie Noord Brabant en RNOB afgesproken hebben op welke onderdelen we gezamenlijk beter en efficiënter kunnen sturen.

Programmatische opgaven bij zowel provincie als RNOB (zoals klimaatadaptatie) gaan we structureler afstemmen. Ook gaan we de programmatische opgaven nadrukkelijker naast elkaar leggen om zodoende koppelkansen en knelpunten (eerder of sneller) in zicht te krijgen. Dat doen we overigens ook op het gebied van mobiliteit in de vorm van een Mobiliteitsagenda en op het gebied van landbouw en voedsel (nieuw provinciaal Beleidskader Landbouw en Voedsel).
Daarbovenop is er een lopende initiatief om ook als Brabantse regio’s, triple helix organisaties, BOM en provincie Noord Brabant nadrukkelijker samen op te trekken naar Den Haag en Brussel en op de diverse programma’s meer samen te werken. We hebben het dan vooral over de belangrijke transitiedossiers (klimaat, energie, landelijk gebied) en de Woon- en Bouwagenda. Met de andere regio’s en triple helix samenwerkingen in de provincie blijven we ook de mogelijkheden verkennen

om te komen tot gezamenlijke voorstellen voor nationale en internationale investeringsfondsen zoals het Nationale Groeifonds. De ontwikkelingen rondom een nieuwe ronde Regio Deals houden we nadrukkelijk in de gaten.

Regio-overstijgende programma's en projecten gaan we afstemmen met het Rijk. Daartoe werken we o.a. aan een landsdelige Omgevingsagenda Brabant Limburg. Landelijk zoeken we ook weer nadrukkelijk de samenwerking met bijvoorbeeld de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK), Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), Infrastructuur en Waterstaat en Binnenlandse zaken. Met deze ministeries is een innigere samenwerking ontstaan onder het kopje van de Regio Deal. Genoemde ministeries dragen ook in belangrijke mate aan onze regionale programmatische opgaven.

RNOB werkt ook samen met andere regio's. Heel actief doen we dat in de NOVI-aanpak van de Peel met de Metropoolregio Eindhoven (MRE) en Noord en Midden Limburg. Specifiek voor 2023 staat een Regionale Investeringsagenda voor de Peel op de agenda. Deze is in 2022 opgestart. Ook in sommige lobby-dossiers trekken we samen op zoals in de A50-corridor (met MRE) en in de nog op te stellen verstedelijkingsakkoorden waar we als RNOB de overlegtafel bieden voor stedelijke regio's die (provincie)grensoverschrijdend zijn zoals de stedelijk regio 's-Hertogenbosch met daarin Waalwijk (Midden Brabant) en gemeenten in Rivierenland. Voor het Land van Cuijk bieden we een overlegtafel met de Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen-FoodValley. Verder neemt de RNOB deel aan het netwerk Regionaal Samenwerken van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).

6.4. Internationale samenwerking

Door corona waren 2020 en 2021 ongelukkig jaren voor een effectieve lobby en presentie in 'Brussel'. In 2023 willen we dat zeker inhalen door ons weer regelmatig te laten zien en delegaties in onze regio te ontvangen. Met de volgende Europese verkiezingen in mei 2024 is er in 2023 voldoende aanleiding om met (Nederlandse) kandidaat Europarlementariërs in gesprek te gaan over de kracht van onze regio.

In 2023 willen we minimaal één Eurocommissaris en minimaal één (Nederlandse) Europarlementariër met agrifood in zijn of haar werkpakket in onze regio te ontvangen. Dit doen we samen met de andere FoodNL regio's waarbij delegaties uit de drie regio's (AgriFood Capital, FoodValley en Greenport Venlo) aanschuiven bij bezoeken. Ook zijn we zelf zichtbaar in "Brussel", bijvoorbeeld door met een delegatie deel te nemen aan Europese Week van de Regio's en Steden (European Week of Regions and Cities). Onze zichtbaarheid vergroten we daarnaast door onze actieve deelname aan het netwerk van de European Regions for Innovation in Agriculture, Food and Forestry (ERIAFF) en European Regions Research and Innovation Network (ERRIN). Hierbij werken we nauw samen met de provincie Noord-Brabant en AgriFood Capital om op thema's zoals kringlooplandbouw, digitalisering en de cross-over tussen hightech en agrifood onze regionale positie te versterken.

De samenwerking in FoodNL wordt op Voeding & Gezondheid en Eiwittransitie geïntensiveerd. Hiertoe zijn twee taskforces ingesteld met elk hun eigen dynamiek en stappen die nodig zijn. Door de werkwijze met taskforces is er tegelijkertijd een hybride samenwerking tussen AgriFood Capital en RNOB, waardoor Voeding & Gezondheid als thema de bovenregionale uitstraling verder

versterkt.

De beide taskforces hebben een scan uitgevoerd op waar de projecten uit de aangesloten regio's van FoodNL elkaar versterken en waar we zaken 'dubbel' doen. Dat heeft geleid tot betere afstemming en efficiëntere samenwerking én biedt kansen om met samenhangende projecten naar Brussel te gaan en geëigende loketten te zoeken voor co-financiëring. In 2022 en 2023 zullen we deze 'mandjes' aan projecten in Brussel gaan indienen. Niet allemaal tegelijk maar naar draagkracht van de aangesloten regio's.

Naast de gezamenlijk inzet op het agrifood domein met de provincie Noord-Brabant, AgriFood Capital en de FoodNL partners kijken we ook actief naar samenwerking op andere terreinen zoals klimaat, natuur en arbeidsmarkt. Hierbij maken we gebruik van de bestaande netwerken en relaties die de afgelopen jaren zijn opgebouwd en kijken hoe we de brede maatschappelijke opgaven van de regio ook in Europees verband kunnen aanpakken.

Wat willen we doen in 2023?

- Het doorontwikkelen van de samenwerking met provincie Noord-Brabant, AgriFood Capital en andere regionale spelers op het internationale agrifood dossier onder andere in het samen optrekken in relevante Europese netwerken. Rol RNOB: partner.
- Net als in de voorgaande jaren spelen we actief in op kansen om (project)subsidies naar de regio te halen. Dit kan door zelf als partner op te treden of door een van de netwerkpartners binnen de regio in een consortium te laten toetreden. Rol RNOB: verbinder.
- Het zijn van een volwaardige gesprekspartner voor 'Brussel' en 'Den Haag' voor belangrijke Europese dossiers op het gebied van agrifood zoals Farm to Fork. Rol RNOB: trekker.
- Het uitbreiden van de oriëntatie van het agrifood domein naar de brede maatschappelijke opgaven van onze regio om ook voor die onderwerpen gebruik te kunnen maken van Europese netwerken, kennis en ondersteuningsmogelijkheden. Rol RNOB: trekker.

7. Communicatie en organisatie

7.1. Communicatie

We zetten onze communicatieactiviteiten van 2022 voort in 2023 met als doel om alle direct betrokkenen te ondersteunen in hun rol binnen de regionale samenwerking. Dat doen we vooral door zichtbaar te maken wat samenwerken in RNOB oplevert, met name voor inwoners en bedrijven. De kernboodschap van Noordoost-Brabant vormt de basis van onze communicatie- én lobbyactiviteiten.

Middelen en kanalen
De website www.rnob.nl is het centrale communicatiemiddel. Hier is alle informatie te vinden over de rol van 'de regio', de ambities voor Noordoost-Brabant, onze programma's en projecten, ervaringsverhalen van direct betrokkenen, actualiteiten en hoe RNOB is georganiseerd (inclusief de aangesloten gemeenten en waterschappen).

In een maandelijkse nieuwsbrief brengen we interviews en nieuws over programma's en projecten, inclusief de projecten van Regio Deal Noordoost Brabant waar RNOB penvoerder van is. We zijn actief op social media (Twitter en LinkedIn). Rond specifieke onderwerpen organiseren we themabijeenkomsten, samen met de griffiers en/of stakeholders uit onze regio. De Klankbordgroep Raadsleden ondersteunt en adviseert over de communicatie, zodat de gemeenten en waterschappen zo goed mogelijk bij RNOB zijn aangesloten.

Een sterk verhaal
We vertellen over onze regio om:
1) elkaar (raden/AB-waterschappen, bestuurders en ambtelijke organisaties) te inspireren en te versterken in de rollen in RNOB;
2) stakeholders, waaronder provincie, rijk en bedrijfsleven, bij onze samenwerking te betrekken en
3) bedrijven en talenten naar de regio te halen en te behouden.

Samen met de economische ontwikkelorganisatie AgriFood Capital en arbeidsmarktsamenwerking Noordoost Brabant Werkt dragen we de kracht en trots van Noordoost-Brabant uit. Regio Deal Noordoost Brabant biedt een extra (communicatie)podium voor onze regio en regionale samenwerking. Zo zetten we samen Noordoost-Brabant op de (inter)nationale kaart. Zo draagt communicatie bij aan de opgave 'Een sterk verhaal' van onze samenwerkingsagenda.

7.2. Financieel beheer, personeel en huisvesting

RNOB werkt nauw samen met de werkorganisaties AgriFood Capital, Noordoost Brabant Werkt en OndernemersLift+. Samen streven we naar maximale samenhang en synergie door gezamenlijk op te trekken op het gebied van huisvesting, communicatie, administratie, secretariaat en overlegstructuren. Ook draagt de gezamenlijke huisvesting (op een deel van de tweede verdieping) in Agri & Food Plaza bij aan de netwerksamenwerking met de stakeholders die ook hier en in de nabijheid gevestigd zijn.

Het Regiobureau bestaat uit een regiomanager, een proces- en projectondersteuner, twee parttime secretarissen, een parttime regisseur communicatie, een parttime programmamanager Regio Deal en een (gedetacheerde) strateeg.

Daarnaast detacheren de gemeenten en waterschappen parttime medewerkers, zoals programmaregisseurs, administratiemedewerker, een controller en de secretarissen voor portefeuillehoudersoverleggen. Incidenteel huurt het Regiobureau mensen in. Een ingehuurde administratief medewerker en de controller zorgen voor de strategische en dagelijkse afhandeling van de inkomende en uitgaande geldstromen. De slagkracht wordt voornamelijk bepaald door de ambtelijke capaciteit die door de deelnemende gemeenten en waterschappen zelf ter beschikking wordt gesteld. De afspraak is gemaakt dat iedereen naar rato levert. Kan de capaciteit niet geleverd worden, dan staat daar een financiële vergoeding tegenover. Facilitaire zaken worden afgenomen bij Agri & Food Plaza op de Onderwijsboulevard in ’s-Hertogenbosch.

8. Begroting 2023

8.1. Inkomsten

RNOB beheert de middelen uit de Regiorekening, totaal ruim € 3,0 miljoen. Om deze reden wordt in dit jaarplan de Regiorekening gepresenteerd. Inkomsten en uitgaven aan tijdelijke programma's, zoals de Regio Deal, het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP) en de Stimulerings- en Bijdragenregeling Kringlooplandbouw (voormalige Economie en Innovatie (E&I)-regeling) zijn in dit jaarplan en begroting verwerkt voor zover deze via de Regiorekening RNOB worden vereffend. Een deel van de bijdragen gaat rechtstreeks naar de projectuitvoerende partners. En vormt geen onderdeel van deze begroting.

Omschrijving	Financier	Bedrag in €
Bijdrage convenantpartners (obv schatting 651.500 inw.)	Gemeenten en Waterschappen	2.688.908
Regiodeal AgroProeftuin de Peel - Stimulerings- en Bijdragenregeling Kringlooplandbouw	AgriFood Capital BV	50.000
Regiodeal AgroProeftuin de Peel - Stimulerings- en Bijdragenregeling Kringlooplandbouw	Provincie	10.000
Regiodeal AgroProeftuin de Peel - Beheer Stimulerings- en Bijdragenregeling Kringlooplandbouw	AgriFood Capital BV	27.548
Vergoeding coördinatie impulsregeling	Provincie Noord Brabant	50.000
Bijdrage Partners Regiodeal	AgriFood Capital | PNB | NOB Werkt	60.000
Bijdrage Partners Regiodeal	Ministerie LNV (via 's-Hertogenbosch)	30.000
Onttrekking reserve	RNOB	125.000
TOTAAL		**3.091.456**

Op basis van de afspraken in het Samenwerkingsconvenant storten de gemeenten en waterschappen uit de regio een financiële bijdrage op Regiorekening. Voor de gemeenten is dit jaarlijks € 3 per inwoner. De bijdrage van beide waterschappen voor het Regiorekening is 6,5% van de totale bijdragen van alle gemeenten (op basis van € 3,-). Daarnaast is er een jaarlijkse bijdrage van de gemeenten uit de arbeidsmarktregio Noordoost-Brabant. Deze bedraagt € 1 per inwoner voor het programma arbeidsmarkt, dat wordt uitgevoerd door de organisatie Noordoost Brabant Werkt. Met deze bijdragen ontstaat een werkbudget. De gemeente Heusden en de waterschappen zijn geen onderdeel van de arbeidsmarktregio Noordoost-Brabant en dragen dan ook niet bij.
De middelen worden vervolgens op grond van het bestuursconvenant 2021-2024 verdeeld over de organisaties RNOB (€ 1,56 per inwoner), AgriFood Capital (€ 1,44 per inwoner) en Noordoost Brabant Werkt (€ 1,00 euro per inwoner). De onttrekking uit de reserve is mogelijk, waarbij de reserve ruim op voldoende niveau blijft.

Samenwerken in RNOB, AgriFood Capital en Noordoost Brabant Werkt stelt ons in staat om financiering te krijgen van met name Provincie, Rijk en Europa. Deze bijdragen zijn bedoeld voor projecten die de gemeentegrenzen overstijgen. Het is altijd geoormerkt geld; dit kan alleen gebruikt worden voor specifieke doelstellingen. In de meeste gevallen gaat het om bijdragen op basis van cofinanciering: van de deelnemende gemeenten of de regionale samenwerking zelf wordt ook een bijdrage gevraagd. Zo leidt de samenwerking tot extra mogelijkheden.

8.2. Uitgaven

UITGAVEN			
Opgave	**Deelopgave**	**Portefeuillehouders**	**Bedrag in €**
Vitale leefomgeving	Algemeen	Duurzame Leefomgeving	35.000
	Klimaatadaptatie	Duurzame Leefomgeving	20.000
	Natuur en Landschap	Duurzame Leefomgeving	40.000
	Energietransitie	Duurzame Leefomgeving	(*)
	Transitie Landbouw - Beleid en ondersteuning - AgroProeftuin de Peel	Duurzame Leefomgeving	 75.000 210.000
Duurzaam bereikbaar	Algemeen	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	50.000
	Slimme en schone mobiliteit	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	(**)
	Verkeersveiligheid	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	(**)
	Robuuste infrastructuur en netwerken	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	(**)
Aantrekkelijk vestigen	Algemeen	Economie	100.000
	Regelingen	Economie	75.000
	Vestigingslocaties	Economie	(**)
	Innovaties en bedrijvigheid - Voedsel & gezondheid - Internationale samenwerking	Economie	 50.000 25.000
	Experimenteerruimte	Economie	
Behoud van talent	Blijfklimaat	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	(**)
	Wonen	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	(**)
Een sterk verhaal		Dagelijks bestuur	25.000
Partners			
Economie	AgriFood Capital	Economie	999.000
Arbeidsmarkt	Noordoost Brabant Werkt	Arbeidsmarkt	607.365
Regiodeal		Dagelijks bestuur	117.500
Bestemmingreserve (nieuwe kansen)		Dagelijks bestuur	37.894
TOTAAL PROGRAMMATISCHE UITGAVEN			**2.521.759**
Organisatie			
Bestuurlijke samenwerking	DB | BCG | Colleges/DB-waterschap | Raden/AB-waterschap	Dagelijks bestuur	25.000
Regiobureau	Personeel	Dagelijks bestuur	302.348
	Inhuur	Dagelijks bestuur	33.188
	Organisatiekosten	Dagelijks bestuur	107.911
Subsidiebeheer & Coördinatie Regelingen		Dagelijks bestuur	101.250
TOTAAL EXPLOITATIEKOSTEN			**569.697**
TOTAAL UITGAVEN			**3.091.456**
BEGROTINGSSALDO			**0**

(*) uitvoering door Stuurgroep RES-organisatie (= geen onderdeel RNOB)
(**) budget uit 'algemeen' van betreffende poho

RNOB

Bijlage 1

Samenhang opgaven en programma’s

De samenhang tussen opgave, deelopgave, programma en portefeuilles is hieronder in kaart gebracht.

Opgave	Deelopgave	Programma	Portefeuille	2e portefeuille
Vitale leefomgeving	Klimaatadaptatie - verduurzamen bedrijventerreinen	Klimaatadaptatie **en** Economie **en** Mobiliteit	Duurzame Leefomgeving	Ruimte, Mobiliteit en Wonen **en** Economie
	Natuur en Landschap	Natuur en landschap	Duurzame Leefomgeving	Ruimte, Mobiliteit en Wonen
	Energietransitie (wordt opgepakt in RES)	Energie	Duurzame Leefomgeving	Ruimte, Mobiliteit en Wonen **en** Economie **en** Arbeidsmarkt
	Transitie Landbouw	Transitie landbouw	Duurzame Leefomgeving	Ruimte
Duurzaam bereikbaar	Slimme en schone mobiliteit	Mobiliteit	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	Duurzame leefomgeving
	Verkeersveiligheid	Mobiliteit	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	-
	Robuuste infrastructuur en netwerken	Ruimte, Mobiliteit	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	Economie **en** Arbeidsmarkt
Aantrekkelijk vestigen	Vestigingslocaties - verduurzamen bedrijventerreinen	Economie, Klimaatadaptatie **en** Mobiliteit	Economie	Ruimte, Mobiliteit en Wonen **en** Duurzame Leefomgeving
	Innovaties en bedrijvigheid - voeding & gezondheid	Economie	Economie	Arbeidsmarkt
	Experimenteerruimte	Economie	Economie	-
Behoud van talent	Blijfklimaat	Wonen, Ruimte, Economie	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	Economie, Arbeidsmarkt **en** Duurzame Leefomgeving
	Wonen	Wonen	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	Economie **en** Arbeidsmarkt
	Leefbaar en aantrekkelijk	Ruimte, Mobiliteit, Wonen **en** Economie	Ruimte, Mobiliteit en Wonen	Economie **en** Arbeidsmarkt
Een sterk verhaal	(Inter)regionale samenwerking	Strategie	Dagelijks bestuur	-
	Nationale samenwerking	Strategie	Dagelijks bestuur	-
	Internationale samenwerking	Strategie	Dagelijks bestuur	-
	Communicatie	Strategie	Dagelijks bestuur	-

Bijlage 2

Uitvoeringsplan 2023-2024

Het Uitvoeringsplan 2023-2024 is een actualisatie van het Uitvoeringsplan 2021-2022. Voor elke (deel)opgaven benoemen we de concrete actie, beoogd resultaat, beoogd effect, rol van RNOB, waarmee de opgave relatie heeft en de activiteiten voor 2023.

1. Vitale Leefomgeving

Over de opgave ‘vitale leefomgeving’ is in de Samenwerkingsagenda het volgende vastgelegd:

Strategisch doel 2030	De manier waarop we als regio het verschil maken
Ons strategisch doel is een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving met sterke steden en een vitaal platteland, waarbij we nog nadrukkelijker de samenwerking opzoeken tussen stad en platteland. De kern van die samenwerking is elkaar opzoeken en gebruikmaken van elkaars kracht. Het platteland biedt daarbij een gezonde omgeving, met name als bron voor duurzame energiewinning, groen, water, biodiversiteit, ontspanning, vrijetijdsbesteding, nieuwe economische dragers en een duurzaam en gezond voedselproductiesysteem. De steden zijn daarbij krachtige economische motoren, ofwel centra van innovatie en verduurzaming, met de nodige belangrijke voorzieningen.	Door als gemeenten en waterschappen samen op te trekken bij belangrijke transitie- en verdelingsvraagstukken zijn we een betrouwbare gesprekspartner voor andere regio’s, de provincie, het Rijk en Europa. We agenderen bovenlokale ruimtelijke verdelingsvraagstukken en proberen daarin gezamenlijk koers te bepalen en keuzes te maken. Niet op de laatste plaats omdat sommige vraagstukken niet bij de gemeentegrens ophouden en samen oppakken ook goedkoper en effectiever is. Lastige vraagstukken gaan we daarbij niet uit de weg. We maken zelf keuzes in plaats van dat ze voor ons worden gemaakt!

1.1. Klimaatadaptatie

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Vergroenen en verblauwen: a) Bedrijventerreinen b) Gezonde en klimaatrobuuste inrichting c) Gebouwde Omgeving	a) Een handelings-perspectief voor gemeenten en bedrijven met de mogelijkheid voor proefprojecten (instrumenten, pilots, leeromgeving) b) Omgeving gezonder en klimaatrobuust inrichten (maatregelen, instrumenten, kennisdeling)	a) Bedrijventerreinen zijn klimaatrobuust (impact van wateroverlast, droogte en hitte is acceptabel) en dragen bij aan een gezondere omgeving voor mensen. b) Een klimaatrobuuste woon-, leef, en werkomgeving in de gebouwde omgeving.	RNOB: trekker van gemeente overstijgend programma klimaatadaptatie met daarbij o.a. zorg voor fondsenwerving en kennisdeling a) Platform b) Platform	- Energietransitie - Verstedelijkings-strategie - Natuurnetwerk	- Vergroenen en verblauwen bedrijventerreinen wordt meegenomen in het project 'verduurzamen bedrijventerreinen' uit het programma Economie en krijgt hier verder vervolg. Dit project richt zich op aanpak verduurzaming bedrijventerreinen: circulair en klimaat adaptief inrichten, ruimte maken voor energiewinning. - Project 'Groene gezondheid' starten, gericht op aanpassingen in de leefomgeving om de effecten van klimaatverandering op de gezondheid en het leefklimaat te verminderen.
2. Aanpak gevolgen hittestress/ risicodialogen	Het voeren van (vervolg)risicodialogen met verschillende partners die op regionaal niveau actief zijn (RWS, PNB, VRNB, GGD, kennisinstellingen etc.). Daarbij benoemen wat knelpunten op het gebied van hitte, wateroverlast en droogte zijn. Knelpunten aanpakken via integraal uitvoeringsprogramma (zowel op regionaal als lokaal niveau).	Ruimte anders ontwerpen, inrichten en beheren (schaduw, oppervlaktewater). Gebouwen anders ontwerpen en realiseren. Terreinen anders beheren (ontstenen, groenblauwer)	Platform	- Verstedelijkings-strategie - Regionaal Natuurnetwerk - Energietransitie - Landbouwtransitie - Economie - Mobiliteit	- Uitwerking van risicodialogen naar concrete acties/handelingsperspectief in een uitvoeringsprogramma. Dit programma omvat concrete speerpunten en acties voor de komende 3 tot 5 jaar. - We koppelen hierbij klimaatadaptatie aan kansen op andere gebieden zoals de energietransitie, bos- en natuurontwikkeling, aanleg en reconstructie van wegen, etc.
3. Vasthouden water a) in beeklandschap, bebouwd gebied, natuurgebieden en agrarische productiegebieden b) versterken sponswerking bodem	Doorvertaling van het ruimtelijk toekomstbeeld naar de Omgevingsvisies en lokaal (uitvoerings)beleid van gemeenten. -Inzicht in en handvatten voor uitvoering van klimaatmaatregelen, benutten van kansen voor waterconservering en versterken van groenblauwe dooradering landelijk gebied.	a) Voorkomen van wateroverlast, verdroging en het ontstaan van een tekort aan grond- en drinkwater b) Versterkte sponswerking van de bodem in het landelijk en stedelijk gebied om het gehele systeem droogtebestendiger, waterrobuust en natuurlijker te maken. Dit draagt verder bij aan het voorkomen van wateroverlast en verbeteren biodiversiteit	Platform, inspireren, opstarten pilots, kennis delen en bewustwording	- Verstedelijkings-strategie - Regionaal Natuurnetwerk - Landbouwtransitie - Aanpak beeklandschappen - Puzzelen met Ruimte	- Voortzetten gebiedsateliers. - Inventariseren van de mogelijkheden voor en inzicht krijgen in de benodigde waterbuffering en locaties hiervoor in de stad en landelijk gebied. - Ontwikkelen handboekje gebiedsaanpak: stimuleren om op gebiedsniveau samen te werken (inzicht in gebiedswatersysteem, onderzoek naar gebiedsbouwplan en op gebiedsniveau slimmer water conserveren). - Inzet op behoud en optimaliseren van natuurlijke buffers in landelijk gebied (landbouw en natuur).

					- Verkennen mogelijkheden pilots klimaatadaptieve landbouw in samenwerking met programma Landbouwtransitie.
4. Klimaatbewustzijn/ faciliteren particuliere initiatieven	Communicatie activiteiten (communicatie strategieën, acties, kennissessies en materialen) ontwikkeld in samenwerking met betrokken organisaties om de gevolgen van klimaatverandering te vergroten en handelingsperspectief te bieden voor het nemen van maatregelen. De doelgroep van de activiteiten en projecten zijn maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven.	Een klimaatbestendige woon-, leef, en werkomgeving in Noordoost-Brabantse dorpen en steden	Platform		Communicatie strategieën, acties, kennissessies en materialen ontwikkelen gericht op het vergroten van de bewustwording breed bij betrokken (maatschappelijke) organisaties, overheden, inwoners en bedrijven. We benutten kennis, expertise, goede voorbeelden en ervaring binnen de regio en daarbuiten. We betrekken hierbij onderwijs en onderzoeksinstituten en andere regio's.

1.2. Natuur en Landschap

Uitvoeringsplan 2023-2024					**Jaarplan 2023**
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Opstellen uitvoeringsprogramma natuur en landschap inclusief Natuurnetwerk Nederland (NNN) en Natuurnetwerk (NNB)	1. Programma-sturing op het realiseren van 5 grote natuurgebieden én Ecologische Verbindingszones (EVZ's). 2. In 2022-2024 ondersteunen we PNB in de GGA groenblauw met een aantal pilot gebiedsprocessen in de regio. Doel is o.a. co-financiëring te realiseren vanuit GGA voor o.a. Aadal, Maashorst en Vlijmens Ven/Bossche Broek/ Moerputten 3. Slim koppelen aan flankerende processen zoals transitie landbouw.	1. Een ge-update uitvoeringsprogramma met een planningshorizon, zicht op uitvoeringsmiddelen en een permanente monitoring op fondsen en koppelkansen. Een robuust natuurnetwerk in 2027 bestaande uit 5 grote natuurgebieden en EVZ's (in de vorm van o.a. beekdallandschappen). 2. Goed lopende GGA groen blauw processen met een passende governance, ook met aangrenzende regio's 3. Inhoudelijke koppelkansen pakken en co-financiëring bundelen.	1. Trekker van het programma (afstemming, fondsenwerving, lobby etc.) Uitvoering ligt bij gemeenten/ waterschappen 2. Verbinder: verbinden van lopende gebiedsprocessen aan GGA, bieden van overzicht van spelers en belangen, gebieden opwaarderen naar GGA-status, co-financiëring bewerkstelligen, ondersteuning bij vormgeven passende governance in GGA gebieden, communicatie en afstemming met Provincie en Rijk.	Verstedelijkingsstrategie Landbouwtransitie GGA aanpak Groen-Blauw Klimaatadaptatie Puzzelen met Ruimte Energietransitie Mobiliteitsagenda Bossenstrategie	- Inventarisatie stand van zaken realisatie en inrichting NNN en NNB. - Inventarisatie van knelpunten, oplossingen, andere koppelkansen opgaven en fondsen. - Opstellen update uitvoeringsprogramma. - Actualiseren overzicht status GGA groenblauw processen in de regio. - Indien nodig bieden van ondersteuning bij ontwerp van proces en governance. - Overzicht en contact houden en met aanpalende programma's en projecten, met name Regionale Energietransitie, Project Puzzelen met Ruimte uit de Regiodeal en programma's Transitie Landbouw en Klimaatadaptatie.

1.3. Energietransitie

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. We bieden een platform voor de bestuurders voor nadere afstemming voor het opstellen van een Regionale Energie Strategie (RES). De verantwoordelijkheid hiervoor is belegd bij de Stuurgroep RES, waar gemeenten, provincie en energiemaatschappijen zijn vertegenwoordigd.	Inzicht in de Lange Termijn vraag-aanbod verhouding energie in de regio en de ruimtelijke mogelijkheden om te voorzien in regionale energiebehoefte m.b.v. zon en wind.	Reductie van 49% CO2-reductie uit de gezamenlijke landelijke doelstellingen van de klimaattafels Elektriciteit en Gebouwde Omgeving in 2030.	Platform: RNOB biedt overlegtafel waarin o.a. ruimtelijke claims vanuit energie worden geconfronteerd met andere ruimteclaims.	- Landbouwtransitie - Klimaatadaptatie - Natuurnetwerk - Aanpak beekdalen/ waterbeheer - Verstedelijkings- - strategie - Arbeidsmarkt (Talent voor de Energie-transitie)	Worden bepaald in de Stuurgroep RES (geen onderdeel van RNOB). RNOB biedt overlegtafel voor afstemming binnen de regio.

1.4. Transitie landbouw

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Ruimtelijk spoor: Saneren en herontwikkelen	Saneren (stoppen of omschakelen) van die bedrijven die negatief bijdragen aan de uitstoot emissies en geurhinder. Ruimte creëren voor opgaves als energie, natuur, klimaat, kringlooplandbouw en wonen.	Een gezonde sector die in balans is met de omgeving (wonen, landschap, bodem, water, natuur) en op weg naar emissievrije productiemethoden.	1. RNOB is partner van Rijk en PNB in het ruimtelijk spoor en het beleidskader Landbouw en Voedsel. 2. RNOB faciliteert in de fondsenwerving en adviseert Rijk en PNB op de beleidskaders. 3. Uitvoering ligt primair bij gemeenten. 4. RNOB ondersteunt de gemeenten met coördineren van kennis, capaciteit en ervaringen en ontwikkelen van Toolbox (in een expertiseteam).	- Energietransitie - Klimaatadaptatie - Puzzelen met Ruimte - Stallenaanpak - Innovatie-spoor	- Actualiseren en uitvoeren Koersnota Transitie Landbouw met daarin vooral een regionaal uitvoeringsprogramma op basis van Beleidskader Landbouw en Voedsel van PNB. - Voorbeelden uit het programma stallenaanpak verder uitwerken en meer voorbeelden opstarten waar landbouw ruimte maakt voor andere gebiedsopgaven. Kortom het mogelijk maken van de sanering in de landbouw op basis van geurhinder en stikstofuitstoot en het herontwikkelen van locaties en gronden en hergebruik van vrijkomende stallen. - 3. Met bovenal koppelkansen voor

					opgaven in energie, wonen, natuur en klimaat.
2. Doorontwikkeling Agrarische sector	Agrarische ondernemers die stappen zetten in duurzaamheid, kringlooplandbouw en andere maatschappelijke opgaven, zowel intensief en extensief, stimuleren en ondersteunen. Uitvoering geven aan het realiseren van de emissie eisen 1-1-2024 voor de veehouderij. Een handelingsperspectief realiseren en doorontwikkelen voor de agrarische ondernemers in de regio.	Een gezonde sector die in balans is met de omgeving (wonen, landschap, water, natuur) en op weg naar emissievrije productiemethoden en een voorbeeld voor agrarische ondernemers wereldwijd.	1. RNOB is partner van Rijk en PNB in het ruimtelijk spoor en het beleidskader Landbouw en Voedsel. 2. RNOB faciliteert in de fondsenwerving en adviseert Rijk en PNB op de beleidskaders. 3. Uitvoering ligt primair bij gemeenten. 4. RNOB ondersteunt de gemeenten met coördineren van kennis, capaciteit en ervaringen en ontwikkelen van Toolbox.	Innovatiespoor (AgriFood Capital) Energietransitie Klimaatadaptatie	- Ontwikkelen van een “proefstal” kringloopveeteelt in lijn met AgroProeftuin de Peel (experimenteerruimte). - Kennis en toegang tot alle regelingen en subsidies t.b.v. doorontwikkelen van de agrarische ondernemers. - Trekkende rol in uitvoerend expertise team. - Expertise ontwikkelen en bundelen in beleid maken, beleidsruimte en wetgeving met ministeries, provincie en gemeenten. - Koppelen ruimtelijk spoor aan innovatiespoor.
3. Mestverwaarding	Uitvoering geven aan de uitvoeringsagenda mest als onderdeel van het beleidskader landbouw en voedsel.	Een vermindering van de geur-overlast, een reductie in de uitstoot van emissies en minder KM’s transport. Een MER met concrete locaties voor mestbewerking.	RNOB is partner van Rijk, PNB en gemeenten in de regio. Neemt initiatieven t.a.v. de uitvoeringsagenda mest	Innovatie-spoor Energietransitie Klimaatadaptatie	Uitvoering geven aan uitvoeringsagenda mest.
4. Doorontwikkeling organisatie	1. Instrumentenkoffer: verkenning naar inzet instrumentarium zoals grondbank, slim slopen, kavelruil voor landbouwtransitie en realiseren groene en blauwe opgaven en energie opwekken. 2. Kennis en ervaringen uit regiodeal projecten delen. 3. Innovatie stimuleren en Kennisdelen o.a. via AgroProeftuin de Peel, AgriFood Capital, en expertise team. 4. Netwerk met GGD en ODBN versterken.	1. Relatief snelle grondruil-mogelijkheden voor een snelle(re) herinrichting van het landelijk gebied. 2. Gezondheid als thema in ruimtelijke inrichting en handhaving. 3. Kennisdeling, lobby en samenwerking.	Kennis tussen gemeenten ontwikkelen en borgen: 1. Partner; ontwikkelen instrumentenkoffer via regiodeal project ‘Puzzelen met Ruimte’ en GGA aanpak i.o.m. PNB, TBO’s en waterschap Aa en Maas. 2. Partner; primair zijn hier de trekkers van de regiodeal projecten verantwoordelijk. Uitrol via Puzzelen met Ruimte (Vital Zone) RNOB kan hierin faciliteren. 3. Partner gebiedssamenwerking Peel / NOVI. Netwerksamenwerking versterken.	Puzzelen met Ruimte GGA aanpak GroenBlauw Natuurnetwerk Regiodeal projecten	- Instrumentenkoffer voor gebiedsontwikkeling (grondbank, onteigening, kringloopsystemen, RO-instrumentarium, social innovation, groenblauwe diensten, compenseren) - Kennis delen. - Expertise team. - GGD en ODBN in netwerk en uitvoering betrekken. - Terreinbeherende organisaties (TBO’s) meer in netwerk en uitvoering betrekken.

2. Duurzaam bereikbaar

Over de opgave ‘duurzaam bereikbaar’ is in de Samenwerkingsagenda het volgende vastgelegd:

Strategisch doel 2030	De manier waarop we als regio het verschil maken
Ons doel is om Noordoost Brabant optimaal te verbinden met de omliggende regio’s. Binnen de regio zorgen we primair voor goede verbindingen voor fiets en (H)OV. We werken aan een verschuiving van autogebruik naar fiets en (H)OV, en bundelen ruimtelijke ontwikkelingen. Mobiliteit verduurzamen en voorzieningen voor iedereen bereikbaar houden.	We versterken de goede samenwerking met het Rijk, Provincie en de buurregio’s om de belangrijkste mobiliteitsknelpunten in Brabant op te lossen. Daarom participeren we als regio ook in de vertaling van de Nationale en Brabantse Omgevingsvisie naar een Omgevingsagenda Zuid-Nederland. Met Provincie Noord-Brabant maken we afspraken over bijdragen aan infrastructurele projecten. Daarnaast agenderen en benoemen we bereikbaarheidsvraagstukken die op de schaal van de (deel)regio spelen. Daarbij trekken we samen op met Provincie en het Rijk.

2.1. Slimme en schone mobiliteit

Het uitvoeringsplan van de regio wordt jaarlijks vertaald in een Regionaal Mobiliteitsprogramma voor de uitvoering met de Samenwerkingsagenda en het uitvoeringsplan als regionale basis.

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Slimme multimodale bereikbaarheid: samen werken aan slimme multimodale bereikbaarheid belangrijkste locaties voor werken, onderwijs, aantrekkelijke voorzieningen	a) Schoner vervoer en schonere vervoerskeuzes. b) Sterk inzetten op werkgeversbenadering c) Een impuls geven aan het duurzaam maken van de vitale referentielocaties in de regio. d) Leren van elkaar e) Heesch-West meteen goed opzetten	Op de reis: a) Toename mijdingen autospits b) Toename fietsritten c) Toename OV-ritten d) Reductie auto- en logistieke ritten Reistijdenwinst Reductie CO2/brandstof/€ Bereikbare inwoners en arbeidsplaatsen vanaf toplocaties Reductie verkeersongevallen en incidenten	Coördineren en ondersteunen vanuit het Regionaal Mobiliteitsprogramma Coördineren van de activiteiten	Verstedelijkings-strategie Behoud van Talent/Wonen, klimaat, energie en voorzieningen	Uitvoering geven aan het duurzaam maken van de vitale referentielocaties. Het opstellen en uitvoeringen van een werkpakket SmartwayZ.NL
2. Slimme multimodale bereikbaarheid: afspraken maken over duurzamer, veiliger en slimmer vervoer van goederen, o.a. logistieke hubs en delen van data.	Goederenstromen optimaal geleiden en duurzaam faciliteren en gebruiken. Data en bundeling is onderdeel van agenda AgriFood Capital, Infra van overheden. Relatie met corridoraanpak A50 en krachtenbundeling smart mobility.	Toename beladingsgraad Reductie CO2/brandstof/€ Reductie logistieke ritten Reductie verkeersongevallen en incidenten	Platform	Aantrekkelijk vestigingsklimaat, Smart Logistics	Verbinding leggen tussen netwerk en lopende programma's.
3. Data en smart mobility: krachtenbundeling smart mobility en datagedreven mobiliteitsbeleid organiseren	Verkeer slim en optimaal door Brabant en samen organiseren van data-inzameling, analyse en dashboard voor studies en beleidskeuzes.	Betrouwbare data voor visie, beleid en afweging	Partner		- Bemensing Regionaal Datateam Brabant. - Coördineren van activiteiten. - Informeren over mogelijkheden voor regionaal/lokaal beleid. - Bijdragen aan monitoring opgaven regio.
4. Robuuste hoofdwegenstructuur en MIRT afspraken over: a) MIRT A2 Deil-Vught N65 b) SmartwayZ A2 randweg Eindhoven-Veghel c) A50 Nijmegen-Eindhoven	MIRT-afspraken. In aanvulling op afspraken met rijk: OV2040/A50-aanpak	a) Duurzame en robuuste kwaliteit en beschikbaarheid van de infrastructuur in NOB b) Het bieden van voldoende capaciteit, technische kwaliteit en betrouwbaarheid (is de staat van onderhoud op orde) en functionaliteit	Verbinder (tussen centrum-stad als deelnemer aan BO MIRT en regio)	Verstedelijkings-strategie Industriële hotspot Meierijstad, Behoud van Talent/Wonen, Aantrekkelijk	- Verbinding leggen tussen netwerk en programma's. - Coördineren van strategische agenda corridoraanpak A50 Nijmegen-Eindhoven.

d) N65 Vught-Haaren e) PHS Meteren-Boxtel		(kan ik vlot en veilig de infra gebruiken) c) Meer ruimte voor vervoer over spoor		vestigingsklimaat	
5. Optimalisatie en uitbouw (H)OV-netwerk: samen optrekken in de uitwerking van het OV-toekomstbeeld, in het bijzonder Maaslijn + Spoorbrug Ravenstein.	a) Kwaliteitssprong van het spoor en HOV-netwerkrichting 2040 waarbij ingezet wordt op de kracht van het OV. b) Jaarlijkse groei van het aantal gebruikers van het (H)OV.	Idem als hierboven	Verbinder (tussen centrumstad als deelnemer aan BO MIRT en regio)	Verstedelijkings-strategie Behoud van Talent/Wonen, Aantrekkelijk vestigingsklimaat	- Agenderen en verbinding leggen tussen programma's en netwerken. - Bemensing ambtelijke begeleidingsgroep Gedeelde Mobiliteit. - Coördineren van activiteiten gedeelde mobiliteit. - Uitvoering geven aan Regionaal Mobiliteitsprogramma.
6. Duurzaam bereikbaar/ lobbyopgave tbv a) Maaslijn, spoorbrug Ravenstein b) A2 c) A50/Paalgraven, A59/Bankhoef, d) A73 (veiligheid; LvC aan zet voor PvA) e) oostwest verbinding/ verbinding LvC met Brainport (eerst LvC aan zet met een PvA).	In aanvulling op afspraken met rijk: OV2040/A50-aanpak	Idem als hierboven	Verbinder tussen PNB (trekker van veel lobby-opgaven) en regio)	Verstedelijkings-strategie Industriële hotspot Meierijstad Behoud van Talent/Wonen, Aantrekkelijk vestigingsklimaat	Zie hierboven
7. Duurzaam bereikbaar/lobby t.b**.v.** spoor: IC verbinding Nijmegen-Eindhoven & 's-Hert-Breda & verkenning beter OV LvC-Eindhoven.	In aanvulling op afspraken met rijk:OV2040/A50-aanpak	Idem als hierboven	Verbinder tussen PNB (trekker van veel lobby-opgaven) en regio)	Verstedelijkings-strategie	Zie hierboven
8. Optimalisatie en uitbouw (H)OV-netwerk: samen ontwikkelen visie op uitbouw HOV-netwerk in Noordoost-Brabant, in het bijzonder van en naar Uden/Veghel vanuit Oss-Eindhoven-'s-Hertogenbosch-Nijmegen Provincie en regio richten zich meer op HOV, OV en mobiliteitstransitie.	HOV+ netwerk naar Nijmegen, Den Bosch, Oss en Eindhoven, goede verbinding met spoor, basis voor verstedelijking. Visie op de doorontwikkeling	Jaarlijkse groei van het aantal (H)OV reizigers	Trekker	Verstedelijkings-strategie Leefbaarheid Behoud van Talent/Wonen, Aantrekkelijk vestigingsklimaat	Zie hierboven
9. Optimalisatie en uitbouw HOV-netwerk: Visie ontwikkelen op ontwikkeling regionale mobiliteitshubs in Noordoost Brabant / Actie-agenda OV-knooppunten Provincie en regio richten zich	a) Regie op hubdiscussie organiseren b) Visie ontwikkelen op type hubs voor de regio, locatie van hubs, ook vanuit perspectief reizigers zelf	Jaarlijkse groei van het aantal (H)OV reizigers	Co-Trekker	Verstedelijkings-strategie Industriële hotspot Meierijstad Behoud van Talent/Wonen, Aantrekkelijk	Zie hierboven

meer op HOV, OV en mobiliteitstransitie.				vestigingsklimaat	
10. Schaalsprong Fiets: realiseren en verkennen uitbouw (snelfiets)netwerk met aandacht voor promotie, fietsveiligheid, datasamenwerking, werknemersaanpak Fiets als belangrijk instrument tot verduurzamen van mobiliteitssysteem, voorzieningen voor iedereen bereikbaar houden, zeker in combinatie met trein en OV en bevordering gezondheid.	Een optimaal (snelfiets)routenetwerk: a) Sterke feeders naar de gerealiseerde snelfietsroutes b) Een analyse van het basisnetwerkfiets in verband met de toenemende drukte op fietsroutes vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid c) Het stimuleren van fietsen en sterk inzetten op werkgevers-benadering d) Marketing van het gebruik van de fiets en routes e) Uitwerking van het klimaatakkoord ondersteunen.	Goede bereikbaarheid van voorzieningen vanuit dorpen en wijken. Jaarlijks groeiend aantal gebruikers van gedeelde mobiliteitsconcepten. Jaarlijks groeiend aantal fietsers (het landelijke doel is groei van aantal fietskilometers van 20%) Jaarlijkse groei van participerende werkgevers.	Partner	Leefbaarheid Wonen, werken voorzieningen	

2.2. Verkeersveiligheid

Het uitvoeringsplan van de regio wordt jaarlijks vertaald in een Regionaal Mobiliteitsprogramma voor de uitvoering met de Samenwerkingsagenda en het uitvoeringsplan als regionale basis.

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Brabantse aanpak verkeersveiligheid 'Nul' verkeersslachtoffers: Vanuit risico gestuurde analyse inzetten op gedrag, educatie, handhaving en veilige infrastructuur.	Gezamenlijke en proactieve aanpak verkeersveiligheid met maatschappelijke partners, politie en Openbaar Ministerie: risico gestuurd en datagedreven. Een (regionaal) uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid, gericht op het treffen en uitvoeren van gerichte interventies en maatregelen, zodat het aantal risico's en het aantal verkeersslachtoffers in de periode 2020-2024 jaarlijks daalt. Voor gemeenten met spoor zijn onveilige gelijkvloerse spoorkruisingen een belangrijk aandachtspunt. Hierbij sluit de regio aan bij de ambitie uit de provinciale koers: in 2030 geen overwegen meer.	'Nul' verkeersslachtoffers: een in de periode 2020-2024 jaarlijkse daling van het aantal risico's en van het aantal verkeersslachtoffers. Veilig van A naar B kunnen reizen.	Partner Verbinden Ambassadeur	Leefbaarheid	- Uitvoering geven aan programma veilige mobiliteit uit het regionaal mobiliteitsprogramma. - Bemensing ambtelijk kernteam verkeersveiligheid Brabant. - Bemensing bestuurlijke kopgroep verkeersveiligheid Brabant/ ambassadeursrol.

2.3. Robuuste infrastructuur en netwerken

Het uitvoeringsplan van de regio wordt jaarlijks vertaald in een Regionaal Mobiliteitsprogramma voor de uitvoering met de Samenwerkingsagenda en het uitvoeringsplan als regionale basis.

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Behoud bereikbaarheid voorzieningen vanuit de dorpen/ wijken.	Een fijnmazig vervoerssysteem met OV, deelsystemen & doelgroepenvervoer om voorzieningen bereikbaar te houden vanuit de Dorpen (Nieuwe mobiliteitsconcessie per 1-1-2025).	a) Goede bereikbaarheid van voorzieningen vanuit dorpen en wijken. b) Jaarlijks groeiend aantal van gebruikers van gedeelde mobiliteits-concepten.	Verbinder/ coördineren (afstemming)	Leefbaarheid Behoud van Talent/Wonen, en voorzieningen	Uitvoering geven aan programma gedeelde mobiliteit samen met provincie en regiotaxi-organisaties
2. Uitbouwen Station 's-Hertogenbosch tot nationale spoorknoop en overstapmachine.	Realisatie Type 1 (stedelijk) knooppunt als onderdeel van een geplande grotere gebieds-ontwikkeling met hoogstedelijk karakter en hoge plaatswaarde. Afspraken met Rijk richten zich vooral op spoor en HOV.	a) Versterken vestigingsklimaat met hoogstedelijk gebied b) Beter en robuuster OV-systeem en daarmee meer overstappers per dag > 35.000.	Verbinder (afstemming)	Verstedelijkingsstrategie Behoud van Talent/Wonen, en voorzieningen	Verbinding leggen tussen programma's en netwerken.
3. Uitwerking van het Klimaatakkoord mobiliteit: lokale zero-emissiezones.	Brabant werkt toe naar het instellen van een nul-emissie zone voor stadslogistiek in 2025. 1e actie vaststellen van de omvang van de nul-emissie zone. Primair gericht op 's-Hertogenbosch, Oss, Uden en Meierijstad. Relatie met schone luchtakkoord.	Versterking van klimaataanpak	Platform (voor kennisuitwisseling)	Klimaatadaptatie Energie	Verbinding leggen tussen programma's en netwerken.
4. Uitwerking van het Klimaatakkoord mobiliteit: realiseren van voldoende laadpaalinfra-structuur.	Uitvoering geven aan Nationale agenda laadinfrastructuur. Relatie met schone luchtakkoord	Versterking van klimaataanpak	Platform (voor kennisuitwisseling)	Klimaatadaptatie en energie	Verbinding leggen tussen programma's en netwerken.

3. Aantrekkelijk vestigen

Over de opgave ‘aantrekkelijk vestigen’ is in de Samenwerkingsagenda het volgende vastgelegd:

Strategisch doel 2030	De manier waarop we als regio het verschil maken
We werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en bieden ruimte voor de banen van de toekomst. We creëren voldoende ruimte voor innovatie- en experimenteerruimte in de sectoren waar de regio sterk in is. Hetzelfde geldt voor vernieuwende circulaire bedrijventerreinen. Ook zoeken we samen nieuwe bestemmingen voor vrijkomende agrarische bebouwing en industrieel erfgoed.	We staan als overheden voor een gezond vestigingsklimaat. We volgen een heldere koers, bieden continuïteit over de bestuursperiodes heen, proberen obstakels in wet- en regelgeving weg te (laten) nemen en zorgen voor voldoende en voldoende gevarieerde ruimte voor bedrijven om zich te vestigen of door te groeien. Het verbeteren van de interbestuurlijke samenwerking met de provincie en het Rijk is daarbij een must. We proberen met één mond te spreken naar bedrijven en andere overheden, we delen kennis, maken samen beleid en stemmen (soms verplicht) af waar ruimte is voor (nieuwe) bedrijven. Het versterken en vernieuwen van het innovatieklimaat ligt primair op het bordje van AgriFood Capital.

3.1. Vestigingslocaties

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Het verduurzamen en circulair maken van onze bedrijventerreinen. Met het bedrijventerrein Heesch West als belangrijk voorbeeld en het Regio Deal-project Green Tech Park Brabant.	Ervaringen n.a.v. duurzame bedrijventerreinen zoals Heesch West regiobreed delen en gebruiken voor uitrol naar andere (toekomstige) bedrijventerreinen.	Bijdragen aan de regionale en landelijke klimaat en energiedoelen door verduurzamen bedrijventerreinen.	Trekker	Wonen, Werken en voorzieningen Klimaatadaptatie Energiestrategie, Duurzame Leefomgeving.	Regionale aanpak waarbij gemeenten en ondernemers geholpen worden in de realisatie van duurzame, klimaat adaptieve en circulaire bedrijven en bedrijventerreinen in de regio Noordoost-Brabant.
2. Het verder optimaliseren van de samenwerking bij verzoeken om ruimte op bedrijventerreinen via het 1-loket.	Daarmee werken we aan een herkenbare regio voor ruimtevragers, stemmen ruimte vragende bedrijven regionaal af, houden de regionale website van bedrijfskavels actueel en bundelen de krachten in regionale acquisitie, ook in relatie tot blijvende krapte op de arbeidsmarkt. Door bureaucratie te verminderen kunnen we werkgevers sneller en beter helpen.	idem	Trekker	NOB Werkt, arbeidsmarkt	De resultaten uit de herijking van de afsprakenkader vraaggericht ontwikkelen uitrollen in de optimalisatie van het 1-loket.

3.2. Innovaties en bedrijvigheid

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Het verder versterken van de samenwerking tussen economie en arbeidsmarkt inzake het vestigen van bedrijven op bedrijventerreinen binnen RNOB.	Beoogd resultaat en wensen uit de herijking van 'vraaggericht ontwikkelen' meenemen in vernieuwde afsprakenkader voor de vestiging en ontwikkelingen van bedrijven.	a) Herkenbare regio voor ruimtevragers, regionaal afstemmen van ruimtevragende bedrijven, actueel houden van website bedrijfskavels en afstemmen en bundelen van krachten in regionale acquisitie b) Verminderen bureaucratie door werkgevers eenduidig te ondersteunen door heldere verwijzing naar elkaars loketten.	Trekker	Wonen, werken en voorzieningen NOB Werkt, Arbeidsmarkt	- Invulling en operationalisering en afstemmen werkzaamheden WSP-accountmanagers met account managers EZ. - Verbinden van dit loket met het Werkgeverspunt NOB met vragen over personeel.
2. Het bedrijfsleven structureel betrekken bij uitwerking van regionale programma's en regionale uitdagingen.	Structurele dialoog met bedrijfsleven in gemeenten over waar overheid kan faciliteren (o.a. in innovatie en het aanjagen van crossovers). Ambitie inmiddels verbreed door in gesprek te gaan over toekomstige verdienmodellen van bedrijfsleven en waar ondernemers- en vestigingsklimaat kan worden verbeterd.	a) Bedrijfsleven duidelijk(er) maken van dienstverleningspakket van regio en AgriFood Capital b) Toename van het aantal bedrijven dat innoveert en toename van aantal starters. c) Stimuleren innovaties in de agrifood-sector en crossovers tussen agrifood en hightech, logistiek en data. d) Pakket aan concrete maatregelen ter verbetering van ondernemers- en vestigingsklimaat.	Trekker en Verbinder	Behoud van talent	- Vervolg/continuïteit in organiseren innovatietafels voor MKB. - Met een actieve rol van RNOB in het LOF vergroten we de kansen voor ondernemers uit de regio om gebruik te maken van het fonds.
3. Stimuleren en ondersteunen van innovaties bij bedrijven.	Een ondersteuningssysteem dat het bedrijfsleven stimuleert om via innovatie een bijdrage te leveren aan de verschillende transities.	a) Toename van het aantal bedrijven dat innoveert; b) Versnelling van innovatie bij bedrijven; c) Versterkte bijdrage aan de verschillende transities	Trekker Verbinder		- Uitvoering van de subsidie- en bijdrageregeling Kringlooplandbouw Noordoost Brabant binnen APdP. - Via bijv. APdP en beleidskader L&V stimulering van innovaties door het actief leggen van verbindingen. - Uitvoering van het toegangsloket tot de provinciale Impulsregeling voor innovatie bij MKB en starters.

3.3. Experimenteerruimte

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Het creëren van voldoende ruimte voor innovatie- en experimenteerruimte in agrifood.	Diverse programma's van RNOB, AgriFood Capital en NOB Werkt in dialoog vertalen in een specifieke behoefte aan experimenteerruimte.	Het experiment mogelijk blijven maken en dit nadrukkelijker koppelen aan lopende programma's en wensen uit de markt.	Trekker samen met AgriFood Capital en PNB.	Landbouwtransitie Klimaatadaptatie Behoud van talent	- Koppelen van de vereiste transitie in de gehele voedselketen aan een andere kracht van de regio: data. Dit doen we samen met AgriFood Capital (AgriFood Capital). Hierbij zetten we de speerpunten in ons regionale agrifood-hightech-data-beleid nadrukkelijker om in door de markt gesteunde vestigingsmogelijkheden en maken gebruik van de ervaringen uit het Regio Deal-project 'Data Gedreven AgriFood Regio'. - Het inzetten op andere experimenteeromgevingen als AgroProeftuin de Peel, zoals het Circular Food Centre en GreenTech Park Brabant. AgriFood Capital is trekker van de experimenteeromgevingen in de Regio Deal-projecten 'AgriFood Innovation', 'SPARK makers zone' en 'Ontwikkel- en expertisecentrum voor duurzame eiwitten (ODE)'. - We breiden experimenteerruimtes uit, zoals De Grasso in 's-Hertogenbosch, De Verspillingsfabriek in Veghel, AgroProeftuin De Peel, Pivot Park in Oss en GreenTech Park Brabant in Boxtel. Dit mede met het doel om innovatieve startups vast te houden in onze regio en talent te binden aan de regio. - In het specifiek over AgroProeftuin de Peel: AgroProeftuin De Peel uitbreiden met kringloopveeteelt (AgroProefstal De Peel). Ook als onderdeel van NOVI aanpak De Peel. - In kader van Koersnota Transitie Landbouw voorstellen/experimenten ontwikkelen voor vestigingsmogelijkheden van diverse en nieuwe vormen van kringlooplandbouw (ex- en intensief). - Via het programma Voeding & Gezondheid worden relevante goede voorbeelden ontwikkeld en aangeleverd voor de samenwerking in FoodNL. Enerzijds wordt hierdoor nieuwe wet- en regelgeving (incl. stimuleringsmiddelen) beïnvloed en anderzijds zorgt dit voor een doorgeefluik of versterker naar de eigen ondernemers en instellingen voor de laatste stand van zaken. Het project Voedseleducatie uit de Regio Deal sluit hierop aan. - Nieuwe initiatieven blijven onderdeel uitmaken van regionale afstemming. Hierbij hoort de uitvoering van het project 'de 1e 1000 dagen van een kind' en oriëntatie op 1 tot 2 nieuwe projecten over het thema voedselverspilling.

4. Behoud van talent

Over de opgave ‘behoud van talent’ is in de Samenwerkingsagenda het volgende vastgelegd:

Strategisch doel 2030	De manier waarop we als regio het verschil maken
We willen jongeren langer in Noordoost Brabant laten blijven wonen en jonge gezinnen terug laten keren naar onze streek. Daarmee willen we bijdragen aan knelpunten op de arbeidsmarkt en tegelijkertijd borgen we de leefbaarheid van de regio op de lange termijn.	Noordoost Brabant Werkt biedt het platform aan gemeenten, bedrijven en partners om acute arbeidsmarktproblemen op te lossen en toekomstige problemen te voorkomen. RNOB wil daarnaast ook voorzien in de juiste randvoorwaarden, zoals betaalbare woningen, bereikbare voorzieningen en een aantrekkelijk leefklimaat.

4.1. Blijfklimaat

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Afstemming tussen economische agenda en arbeidsmarktagenda's van RNOB/NOB Werkt en PNB	Doel is een betere match tussen EZ beleid en arbeidsmarkt beleid in de regio Noordoost Brabant: welk talenten hebben we en waar hebben we een te kort aan?	Over sectorale aanpakken heen kijken en kansen koppelen zodat kans op aantrekken en behoud van talenten groter wordt.	Verbinden (van programma's)	Wonen, werken en voorzieningen Arbeidsmarkt	Concrete verbinding maken tussen arbeidsmarktbeleid en wonen: waar kan wonen aantrekken en behoud van talent ondersteunen?
2. Implementeren uitkomsten doelgroepenonderzoek en beleid om talent en jonge gezinnen te behouden	Lijst aanbevelingen voor gemeenten om doelgroepen te binden aan de regio	Woningaanbod en woonmilieus sluiten beter aan op woonvoorkeuren van de doelgroepen.	Platform	Wonen, werken en voorzieningen Arbeidsmarkt Duurzame mobiliteit	Concrete verbinding maken tussen arbeidsmarktbeleid en wonen: waar kan wonen aantrekken en behoud van talent ondersteunen?
3. Afspraken maken over huisvesting, gezondheid en integratie arbeidsmigranten, uitgesplitst naar seizoenwerkers en nieuwe Brabanders	a) Start regionaal programma arbeidsmigranten b) Opschalen lessen uit de pilot huisvesting arbeidsmigranten in Meierijstad en elders toepasbaar maken.		Trekker	Wonen, werken en voorzieningen.	Verbinding leggen tussen programma's en netwerken.
4. Deelname aan uitwerking Nationale Omgevings-agenda Brabant-Limburg	Verankering van Regionale Omgevingskoers en Brabantse Omgevingsagenda in het Uitvoeringsprogramma van de Nationale Omgevingsvisie Brabant Limburg. Uiteindelijk doel is een gezamenlijk investeringsprogramma met Rijk en PNB.	Optreden als één overheid: beleid, projecten en programma's samen uitvoeren met gezamenlijke inzet van capaciteit, middelen en investeringen.	Partner; Rijk is trekker van de landsdelige Omgevingsagenda Brabant-Limburg	Verstedelijkingsstrategie NOVI-aanpak De Peel RES Klimaatadaptatie Transitie Landbouw	In 2021 is eerste fase afgerond (zonder status). In 2022 en 2023 zou een tweede fase volgen met als inzet van RNOB duidelijkere afspraken over waar als overheden gezamenlijk op in te zetten en welke consequenties daar aan verbonden kunnen worden (middelen en capaciteit). Ten tijde van het opstellen van dit jaarplan was niet duidelijk of het nieuwe kabinet doorgaat met het instrument van de landelijke omgevingsagenda's.
5. Actualiseren Regionale Omgevingskoers t.b.v. het afstemmen van wonen, werken, mobiliteit en voorzieningen	a) Een (sub)regionaal woningbouwprogramma, bedrijventerreinen-beleid en detailhandelsvisie b) Doorvertaling van de diverse programma's naar ruimtelijke consequenties en integrale afweging daarvan.	Sterke steden en een vitaal platteland Evenwichtige vraag/aanbod verhouding.	Trekker in 2023 e.v.	Verstedelijkingsstrategie Detailhandelsvisie Brabantse agenda wonen Afspraken over bedrijventerreinen.	Als uitvloeisel van de Nationale Omgevingsvisie is in 2021 gestart met het Verstedelijkingsakkoord regio 's-Hertogenbosch. Provincie en centrumstad zijn trekker hiervan. In 2023 wordt op basis hiervan gewerkt aan een Regionale Investeringsagenda (RIA). Aangezien dit verstedelijkingsakkoord niet de gehele regio omvat is actualisering van de Regionale Omgevingskoers noodzakelijk.

					Belangrijk onderdeel daarvan is o.a. het verdeel vraagstuk van de woningbouw. Start actualisering in 2022. Afronding 2023.
6. Vervolg op Verstedelijkingsakkoord	Verstedelijkingsakkoord is referentiekader voor besluiten over woon- & werklocaties en investeringen in mobiliteit (in een deel van de regio)	Sterke steden en een vitaal platteland	Platform m.b.t. het verstedelijkings-akkoord Trekker m.b.t. een actualisering van de Regionale Omgevingskoers.	Geactualiseerde Omgevingskoers	Zie ook punt 5 hiervoor. Er komen steeds meer ruimtevragers op de regio af en met name het Rijk trekt sommige ruimtevragers (Wonen/Bouwagenda) naar voren vanwege de krapte op de woningmarkt. (i.c. het Verstedelijkingsakkoord 's-Hertogenbosch). Dit maakt een integrale weging op regionaal schaalniveau echter des te urgenter. Een start is voorzien in 2022 en een afronding in 2023.
7. RNOB is betrokken partner bij voor de regio strategische gebiedsontwikkelingen	Samenhangende integrale gebiedsaanpak: a) Stip op horizon; b) Samenhang aanbrengen in bestaande projecten; c) Verbinden en kiezen in projecten ('schakelkast'); d) Versnellen, verbinden, vermenigvuldigen (à la puzzelen met ruimte)	Gebiedsontwikkelingen dragen bij aan sterke steden en vitaal platteland	Partner	Verstedelijkingsakkoord Geactualiseerde Omgevingskoers Regiodealprojecten GGA	- Gebiedsopgave De Peel (status van uitwerkingsgebied in kader van NOVI). - In 2023 een functionerende 'doorbraaktafel' voor lopende projecten /processen en een Regionale Investeringsagenda (RIA) voor doorbraakdossiers, versnellingen, verbredingen, experimenten en nieuwe ontwikkelingen. - AgroProeftuin De Peel met transitie landbouw als hoofdopgave, als onderdeel van NOVI-gebied De Peel. - Corridoraanpak Nijmegen-Eindhoven met daarin bereikbaarheid Meierijstad met mobiliteit, A50, N264 en N279 als hoofdopgave. - Gebiedsopgave industriële hotspot Meierijstad.
8. Regio Deal projecten		Sterke steden en een vitaal platteland	Platform		Kennis delen uit Regio Deal trajecten: 'Transformatie centra steden' en 'Leefbaarheid kleine dorpen'.

4.2. Wonen

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Onder voorbehoud van besluit over positie van wonen in de regio kijken hoe er meer verbinding kan ontstaan met andere regionale thema's en opgaven.	Woonbeleid draagt bij aan strategische opgaven in de fysieke leefomgeving	Woonbeleid draagt bij aan regionale prioriteiten m.b.t. sterke steden en vitaal platteland	Verbinder	Verstedelijkingsakkoord Geactualiseerde Omgevingskoers, subregionale woonprogramma's	- Gezamenlijke inbreng bij uitwerken van de verstedelijkingsstrategie regio 's-Hertogenbosch en Land van Cuijk (i.o.).. - Bevorderen samenhang (integraliteit) en verrijken besluitvorming. - Gezamenlijk en proactief optrekken regio richting provincie en Rijk (krachten bundelen).
2. Platform bieden voor overleg over gemeenschappelijke woonthema's	Gemeenten delen kennis en inzichten, leren van elkaar	Woonbeleid draagt bij aan regionale prioriteiten m.b.t. sterke steden en vitaal platteland	Platform	Woningbouwprogrammering	Regulier ambtelijk (sub)regionaal woonoverleg & bestuurlijk overleg over thema's als nieuwe woonvormen, samenwerking corporaties, transformatie leegstaand vastgoed, uitstroom zorg, inzet flexpool, woningbouwimpuls.
3. Platform bieden voor overleg verdelings- en optimalisatievraagstukken	Optimale afstemming en verdeling	Woonbeleid draagt bij aan regionale prioriteiten m.b.t. sterke steden en vitaal platteland	Platform	Woningbouwprogrammering, duurzame bereikbaarheid, RES,	Regulier ambtelijk (sub)regionaal woonoverleg & bestuurlijk overleg over thema's als woonwagenbeleid, huisvesting statushouders en internationale werknemers.

5. Een sterk verhaal

Strategisch doel 2030	De manier waarop we als regio het verschil maken
De regio staat nationaal en internationaal op de kaart. De deuren staan zichtbaar open voor innovatie en voor nieuwe bedrijven, bewoners en talenten. Het is ook algemeen bekend dat onze regio een betekenisvolle rol speelt in Brabant, Nederland en Europa. Op economisch gebied, op onderwijsgebied en als prettig woongebied. We dragen onze kracht en trots zichtbaar en proactief uit.	Door als bestuurders en politiek onze trots op de regio uit te dragen, nemen we groepen uit de Brabantse samenleving mee en zorgen we samen voor grotere bekendheid en aantrekkingskracht. Samen vormen we zo een groeiende kring van ambassadeurs!

Uitvoeringsplan 2023-2024					Jaarplan 2023
Concrete actie	**Beoogd resultaat**	**Beoogd effect**	**Rol RNOB**	**Relatie met**	**Activiteiten 2023**
1. Alle partners dragen de trots op onze regio uit en we inspireren anderen om zich in te zetten als ambassadeur.	1) Strategische marketing/lobby aanpak en communicatiestrategie 2) Narratief voor verschillende doelgroepen 3) Projectenportfolio 4) Public affaires organiseren op belangrijke dossiers	Meer en beter toegang tot meer netwerken met als effect: betere beleid beïnvloeding en grotere kans op cofinanciering.	Trekker (i.s.m. AgriFood Capital, NOB Werkt en OL+)	Alle lopende programma's	- Opstellen strategieagenda/werkplan public affairs door ambtelijke werkgroep strategie. - Bestuurlijk Kernteam Lobby instellen en Bestuurlijke trekkers benoemen per lobbydossier. - Gezamenlijke inzet met PNB, BOM en Brabantse regio's op belangrijkste transitiedossiers en Wonen/bouwen. - BRE onderzoek: betrekken maatschappelijk regionaal ecosysteem bij RNOB. - Ontwikkelen Monitor 'Staat van de Regio'.
2. We creëren een platform (jaarlijks netwerkevent).	Een jaarlijks netwerkevent	Meer en beter toegang tot meer netwerken	Trekker (i.s.m. AgriFood Capital, NOB Werkt en OL+)	Alle lopende Programma's	Verkenning mogelijkheden en opstellen mogelijke scenario's voor eigen event dan wel koppeling aan event van derden.
3. We zorgen ervoor dat we kunnen vergelijken via benchmarking en leren van andere regio's.	p.m.	p.m.	p.m.		
4. QuickScan van kansrijke Europese subsidiemogelijkheden.	EU- Subsidieaanvragen op projectportfolio	Europese cofinanciering op projecten.	Partner Trekker is AgriFood Capital.	Transitie landbouw	Scan op: - Eiwittransitie - Voeding en gezondheid i.s.m. FoodNL.
5. We 'verbinden' onze regio met andere reeds succesvolle (promotie)netwerken, zoals Brabantstad en G40.	Meer en beter toegang tot meer netwerken en investeringsfondsen zoals MIRT en Groeifonds	Meer en beter toegang tot meer netwerken en daarmee grotere kans op cofinanciering en beleidsbeïnvloeding	Trekker	Alle lopende programma's	- In 2023 samen met BOM en PNB vooral programmatische samenwerkingsmogelijkheden met de andere Brabantse regio's/3H's verkennen. - Verbinding zoeken met andere Foodregio's in kader van nieuwe ronde Regiodeals (afhankelijk van rijksfocus van de nieuwe ronde regiodeals).
6. We verbinden onze regio aan belangrijke netwerken in de Duitse buurregio's.	p.m.				Verkenning via Land van Cuijk (mogelijke prioriteit indien regiodeals grensaspecten als hoofdfocus krijgen).